

Udskriftsdato: 20. december 2025

2014/1 LSF 103 (Gældende)

Forslag til Lov om ændring af forældreansvarsloven og retsplejeloven (Imødegåelse af samarbejdsskikane m.v.)

Ministerium: Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold

Journalnummer: Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold, j.nr. 2014-6376

Forslag

til

Lov om ændring af forældreansvarsloven og retsplejeloven

(Imødegåelse af samarbejdsskikane m.v.)

§ 1

I forældreansvarsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1085 af 7. oktober 2014, foretages følgende ændringer:

1. Efter § 21 indsættes før overskriften før § 22:

»§ 21 a. Fastsat eller aftalt samvær bortfalder kun, når forældrene har aftalt det, eller når statsforvaltningen, ministeren for børn, ligestilling, integration og sociale forhold eller fogedretten har truffet afgørelse om bortfald af samvær efter § 21 eller § 29, stk. 3, eller efter § 536, stk. 4, i retsplejeloven.«

2. I § 29, stk. 2, indsættes efter »stk. 1«: »under en sag om samvær«.

3. I § 29 indsættes efter stk. 2 som nyt stykke:

»Stk. 3. En afgørelse efter stk. 1 under en sag om forældremyndighed eller barnets bopæl bliver endelig, når der foreligger en endelig afgørelse om forældremyndighed eller barnets bopæl, der kan fuldbyrdes, eller en aftale om forældremyndigheden eller om barnets bopæl.«

Stk. 3 bliver herefter stk. 4.

4. Efter § 29 indsættes før overskriften før § 30:

»§ 29 a. Har barnet ikke samvær med den forælder, der anmoder om samvær, skal statsforvaltningen hurtigst muligt og inden 3 uger efter modtagelsen af en anmodning om fastsættelse af samvær træffe en midlertidig afgørelse om kontaktbevarende samvær. § 29, stk. 2 og 3, finder tilsvarende anvendelse.«

5. I § 31 a indsættes som stk. 2:

»Stk. 2. Parterne har pligt til at deltage i mødet, medmindre helt særlige omstændigheder gør sig gældende.«

6. Efter § 32 indsættes før overskriften før § 33:

»§ 32 a. Statsforvaltningen tilbyder forældrene børnesagkyndig rådgivning, når fogedretten efter retsplejelovens § 537, stk. 4, har udsat fuldbyrdelse af forældremyndighed, barnets bopæl eller samvær. Rådgivning efter 1. pkt. skal være gennemført inden det tidspunkt, fogedretten har udsat sagen til.«

7. I § 42 indsættes efter nr. 2 som nyt nummer:

»3) om erstatningssamvær,«

Nr. 3-6 bliver herefter nr. 4-7.

§ 2

I retsplejeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1139 af 24. september 2013, som ændret senest ved § 3 i lov nr. 739 af 25. juni 2014, foretages følgende ændring:

1. I § 537 indsættes efter stk. 3 som nyt stykke:

»Stk. 4. Medmindre der foreligger særlige omstændigheder, udsætter fogedretten inden fuldbyrdelse ved anvendelse af umiddelbar magt kortvarigt sagen med henblik på gennemførelse af børnesagkyndig rådgivning efter § 32 a i forældreansvarsloven.«

Stk. 4 bliver herefter stk. 5.

§ 3

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. oktober 2015.

Stk. 2. § 1, nr. 2 og 3, finder ikke anvendelse på midlertidige afgørelser om samvær, der er truffet før lovens ikrafttræden. For sådanne afgørelser finder den hidtil gældende bestemmelse i § 29, stk. 2, i forældreansvarsloven anvendelse.

Stk. 3. § 1, nr. 4, finder alene anvendelse på anmodninger om samvær, som statsforvaltningen modtager efter lovens ikrafttræden.

Stk. 4. § 1, nr. 5, finder alene anvendelse på anmodninger om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær, som statsforvaltningen modtager efter lovens ikrafttræden.

Stk. 5. Bestemmelser om erstatningssamvær, der fastsættes i medfør af § 42, nr. 3, i forældreansvarsloven, som indsat ved § 1, nr. 7, finder også anvendelse på afgørelser og aftaler om samvær, der er truffet eller indgået før lovens ikrafttræden. Erstatningssamvær, der er omfattet af 1. pkt., kan tvangsfuldbyrdes efter reglerne i kapitel 48 a i retsplejeloven.

§ 4

Stk. 1. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Stk. 2. § 1 kan ved kongelig anordning helt eller delvist sættes i kraft for Færøerne og Grønland med de ændringer, som de færøske og grønlandske forhold tilsiger.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Indholdsfortegnelse

1. Indledning
2. Baggrund
3. Lovforslagets indhold
 - 3.1. Generelt om forældreansvarsloven
 - 3.2. Aflysning og bortfald af samvær – automatisk erstatningssamvær og barnets ferie m.v. med forældrene
 - 3.2.1. Gældende ret
 - 3.2.2. Overvejelser
 - 3.2.2.1. Ikke bortfald af samvær
 - 3.2.2.2. Automatisk erstatningssamvær
 - 3.2.3. Den foreslåede ordning
 - 3.2.4. Tvangsfuldbyrdelse af erstatningssamvær
 - 3.3. Midlertidige afgørelser om samvær
 - 3.3.1. Gældende ret
 - 3.3.2. Overvejelser
 - 3.3.2.1. Midlertidigt kontaktbevarende samvær
 - 3.3.2.2. Endelighed af midlertidige afgørelser om samvær
 - 3.3.3. Den foreslåede ordning
 - 3.4. Mødepligt i statsforvaltningen
 - 3.4.1. Gældende ret
 - 3.4.2. Overvejelser
 - 3.4.3. Den foreslåede ordning
 - 3.5. Børnesagkyndig rådgivning ved fuldbyrdelse af forældreansvar
 - 3.5.1. Gældende ret
 - 3.5.1.1. Konfliktløsning: børnesagkyndig rådgivning, konfliktmægling og tværfaglige møder
 - 3.5.1.2. Tvangsfuldbyrdelse af forældremyndighed, barnets bopæl og samvær
 - 3.5.2. Overvejelser
 - 3.5.3. Den foreslåede ordning
4. Ligestillingsmæssige konsekvenser
5. Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige
6. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet
7. Miljømæssige konsekvenser
8. Administrative konsekvenser for borgerne
9. Forholdet til EU-retten
10. Hørte myndigheder og organisationer m.v.
11. Sammenfattende skema

1. Indledning

Det fremgår af forældreansvarsloven, at et barns forbindelse til begge forældre søges bevaret ved, at barnet har ret til samvær med den forælder, som det ikke har bopæl hos. Det er forældrenes fælles ansvar, at barnet har samvær med den forælder, som barnet ikke bor hos.

Forældreansvarsloven har et generelt fokus på forældrenes fælles ansvar for barnet, og det er lovgivningens klare intention, at forældrene samarbejder om barnet, herunder om samvær, sådan at barnet ikke mister kontakten til samværsforælderen.

I 2011 blev der gennemført en omfattende evaluering af loven, og ved den efterfølgende ændring af loven i 2012 på baggrund af evalueringen, blev lovens grundprincip om forældrenes fælles ansvar for barnet understreget.

Statsforvaltningens behandling af sager om samvær er tilrettelagt med henblik på at understøtte dette, eksempelvis ved tilbud om konfliktløsning og ved, at statsforvaltningen under behandlingen af en sag om samvær kan fastsætte midlertidigt samvær sådan, at kontakten mellem barn og forælder sikres, mens sagen behandles. Når statsforvaltningen træffer afgørelse om samvær, fastsættes der i langt overvejende grad samvær, mens det kun i begrænset omfang bestemmes, at der ikke skal være samvær, fordi samvær i den konkrete situation ikke er til bedste for barnet.

Det overordnede formål med lovforslaget er at fremme begge forældres aktive og loyale medvirken til en samværssags behandling og at imødegå de problemer, der opstår, når sagens proces og afklaring forhales. Det er således intentionen at sikre, at barnets kontakt med den ene forælder ikke afbrydes uden, at der er en væsentlig grund hertil, og at afbrydelsen er til barnets bedste.

Lovforslaget har således til formål at fremme begge forældres medvirken til, at barnet har kontakt med begge sine forældre. Dette foreslås gennemført ved at skabe bedre muligheder for, at statsforvaltningen bedre kan håndtere de situationer, hvor kontakten mellem barnet og en forælder afbrydes, fordi samværssagens proces og afklaring forhales. Formålet med forslaget er således at styrke rammerne for, at lovens intention om, at et barn har ret til begge sine forældre, virkeliggøres. Forslaget ændrer derimod ikke på tilgangen til og sagsbehandlingen i de sager, hvor der er begrundet tvivl, om det er bedst for barnet, at der er kontakt med en forælder.

Derfor foreslås det at styrke de muligheder, som statsforvaltningen allerede i dag har for at imødegå, at et barn mister kontakten med en forælder. Dette gennemføres bl.a. ved at indføre en frist for, hvornår der skal være truffet en midlertidig afgørelse om samvær, når der ikke er kontakt mellem barnet og den ene forælder. Samtidig pålægges forældre, der har en samværssag i statsforvaltningen, et øget ansvar for at medvirke loyalt til sagens behandling. Dette gennemføres bl.a. ved at indføre mødepligt til vejledningsmøder i statsforvaltningen. Udeblivelse fra vejledningsmøder i statsforvaltningen eller undladelse af i øvrigt at medvirke til sagsbehandlingen skal medføre en reaktion.

På denne måde fremmes begge forældres aktive og loyale medvirken til en samværssags behandling, og det tydeliggøres for forældrene, at udgangspunktet er, at kontakten til barnet ikke mistes, selvom barnet ikke bor sammen med begge forældre.

Endelig er det formålet gennem yderligere børnesagkyndig rådgivning at undgå anvendelse af umiddelbar magt ved fuldbyrdelse af forældreansvar (forældremyndighed, barnets bopæl og samvær), og at sætte forældrene i bedre stand til at håndtere situationen, hvis barnet på trods af yderligere børnesagkyndig rådgivning skal overgives fra den ene forælder til den anden forælder.

Forslaget skal ses i lyset af intentionen bag forældreansvarsloven – nemlig at afgørelser efter loven

altid skal træffes ud fra hensynet til barnets bedste, og at barnets perspektiv skal belyses i hver enkelt sag. Forslaget bryder ikke med dette fokus, men er rettet mod de situationer, hvor barnets kontakt til den ene forælder afbrydes, og hvor der ikke er begrundet tvivl om, at fortsat kontakt med begge forældre er til barnets bedste.

I sager, hvor der er begrundet tvivl om, hvorvidt samværet er bedst for barnet, skal statsforvaltningen fortsat foretage en grundig og tilbundsgående undersøgelse af sagen. Foreligger en sådan begrundet tvivl – f.eks. i tilfælde af misbrug, fysisk eller psykisk vold i familien, overgreb el.lign. – skal statsforvaltningen som hidtil undersøge disse forhold nærmere. Lovforslagets overordnede tilgang er således som med loven i øvrigt at holde fokus på barnets perspektiv.

2. Baggrund

Den daværende regering, Socialdemokraterne, Dansk Folkeparti, Det Radikale Venstre, Socialistisk Folkeparti og Enhedslisten indgik den 5. december 2006 en aftale om en ny lov om forældreansvar. Aftalen byggede på Betænkning nr. 1475/2006 om barnets perspektiv, afgivet af Udvalget om Forældremyndighed og Samvær.

Det fremgår bl.a. af aftalen, at aftalepartierne ønskede en grundlæggende ændring af området, således at det er barnets ret til begge sine forældre – og ikke forældrenes ret til barnet – der skal være det bærende element for afgørelser om samvær. Lovforslaget byggede på, at forældrene har et fælles ansvar for deres barn – uanset om samlivet mellem dem er ophævet – og det er i aftalen understreget, at begge forældre har og skal påtage sig ansvar for at understøtte og medvirke til, at barnet efter et samlivsbrud fortsat kan have en tæt og jævnlig kontakt med begge forældre.

Aftalen indebar også et fokus på at løse sager, hvor der udøves samarbejdsskikane. Samtidig fik samarbejdsskikane større vægt ved bedømmelsen af, hvad der er barnets bedste, når der skal træffes afgørelse om barnets bopæl eller forældremyndigheden over barnet.

I forhold til de meget tunge samværssager med højt konfliktniveau, eksempelvis sager hvor det gøres gældende, at samværet er til skade for barnet på grund af vold eller anden grænseoverskridende adfærd, er der på baggrund af evalueringen af forældreansvarsloven oprettet et »særligt spor«, hvor disse sager får en særlig bevågenhed. I disse sager arbejdes der på tværs af faggrænser og myndigheder. Et vigtigt element til løsning af disse sager er en særlig håndsrækning i form af mere rådgivning og vejledning til forældrene.

Uanset at udviklingen frem mod vedtagelsen af loven i 2007 har været kendetegnet ved et fokus på at hjælpe forældre til selv at finde løsninger på deres eventuelle problemer frem for at anmode myndighederne om at træffe afgørelse om uenigheden, og at der i loven er fokus på forældrenes fælles ansvar, opstår der situationer, hvor børn uden grund mister kontakten med den forælder, som de ikke bor hos.

Med henblik på at løse disse problemer indgik regeringen, Venstre, Dansk Folkeparti, Socialistisk Folkeparti, Enhedslisten, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti den 3. september 2014 en aftale om ændring af forældreansvarsloven og retsplejeloven.

Aftalepartierne ønsker med aftalen at sætte yderligere fokus på sager, hvor børn mister kontakten til den ene forælder, og hvor der ikke er grund til at tro, at det er bedst for barnet, at der ikke er kontakt. Aftalepartierne ønsker på baggrund af den debat, der har været rejst om disse sager, at styrke de redskaber, som der i dag er i lovgivningen, for at imødegå problemstillingen.

Aftalen indeholder en række initiativer, der bl.a. har til formål at imødegå samarbejdsskikane i sager efter forældreansvarsloven, så et barn ikke mister kontakten til den ene forælder på grund af skikane. Aftalen

tager udgangspunkt i, at det er barnets ret til begge sine forældre – og ikke forældrenes ret til barnet – der er det bærende element for afgørelser på området, og at forældrene har et fælles ansvar for deres barn, herunder for at barnet har samvær med den forælder, som det ikke bor hos.

Det er aftalepartiernes opfattelse, at lovens intention om, at barnet har ret til begge forældre, og at forældre derfor har et fælles ansvar for barnet, skal understøttes af lovgivningen. Det er helt centralt, at børn ikke uden egentlig grund mister kontakten til den forælder, som de ikke bor sammen med. Aftalepartierne ønsker derfor at gøre det klart for de forældre, der bevidst handler ud fra et ønske om at holde barnet væk fra den anden forælder, at manglende samarbejdsvilje og medvirken til sagens oplysning har en konsekvens, og at udgangspunktet er, at barnet fortsat skal have kontakt med begge forældre efter et samlivsbrud.

Aftalen indeholder følgende beskrivelse af de enkelte initiativer:

»De initiativer, som aftalepartierne er blevet enige om, styrker og bygger videre på de muligheder, der er i den gældende lovgivning og Statsforvaltningens sagsbehandling for at sikre barnets kontakt med begge forældre.

Initiativerne indeholder med dette afsæt flere forskellige elementer, der har fokus på at optimere processen og tilskynde forældrene til at samarbejde til bedste for deres børn. Dette sker ved:

- At der indføres mødepligt i Statsforvaltningen i sager efter forældreansvarsloven, så forældre ikke uden gyldig grund kan aflyse møder og dermed opnå at forhale sagen.
- At der indføres en frist for, hvornår Statsforvaltningen skal have truffet en midlertidig afgørelse om kontaktbevarende samvær i de tilfælde, hvor der ikke allerede er kontakt mellem barnet og den forælder, som det ikke bor hos.
- At midlertidige afgørelser om samvær truffet under en forældremyndigheds- eller bopælssag automatisk bliver endelige, så sager ikke unødigt starter forfra. Forældre afskæres ikke fra efterfølgende at rette henvendelse til Statsforvaltningen om ændring af det fastsatte samvær.
- At samvær som ikke gennemføres, og hvor dette ikke skyldes samværsforælderens forhold, automatisk udløser erstatningssamvær.
- At Statsforvaltningen kan fastsætte barnets ret til ferie med begge forældre, så samvær ikke forhindres på grund af chikanøs ferieafholdelse.
- At der i sager, der allerede behandles i fogedretten, og hvor der skal ske tvangsfuldbyrdelse af et samvær, tilbydes rådgivning hjemme hos forældrene hver for sig, inden der eventuelt sker tvangsfuldbyrdelse.«

Aftalepartierne har understreget, at initiativerne er rettet mod de sager, hvor et barn uden påviselig grund mister kontakten med den anden forælder, og at initiativerne således ikke bryder med det helt grundlæggende princip i forældreansvarsloven om, at afgørelser om samvær altid skal træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet. Dette fokus blev skærpet med den seneste ændring af Forældreansvarsloven i 2012, hvor der blev skabt en særlig procedure et såkaldt »særligt spor« for behandlingen af de meget tunge og konfliktfyldte sager. Statsforvaltningen skal således fortsat have et særligt fokus på de sager, hvor der er begrundet tvivl om, hvorvidt samværet er bedst for barnet. Foreligger en sådan begrundet tvivl – f.eks. i tilfælde af misbrug, fysisk eller psykisk vold i familien, overgreb el.lign. – skal statsforvaltningen som hidtil undersøge disse påstande nærmere.

Aftalepartierne er enige om at følge udviklingen og effekten af initiativerne i aftalen med henblik på at vurdere, om der er behov for eventuelle justeringer m.v. Dette vil ske i forbindelse med de årlige statusmøder om udviklingen på forældreansvarslovens område.

Lovforslaget udmønter de forslag i denne aftale, til hvis gennemførelse der kræves lovgivning i form af

ændring af forældreansvarsloven og retsplejeloven. Understøttende tiltag, der skal være med til at sikre forslagernes praktiske anvendelse, gennemføres ved ændring af de administrative forskrifter.

3. Lovforslagets indhold

3.1. Generelt om forældreansvarsloven

Reglerne om forældreansvar (samvær, forældremyndighed, barnets bopæl m.v.) findes i forældreansvarsloven fra 2007. Loven (lov nr. 449 af juni 2007) er navnlig blevet ændret ved lov nr. 600 af 18. juni 2012. Loven findes nu i lovbekendtgørelse nr. 1085 af 7. oktober 2014.

Efter lovens § 4 skal alle afgørelser efter loven træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet, og efter § 5 skal der i alle forhold vedrørende barnet tages hensyn til barnets egne synspunkter alt efter alder og modenhed.

Alle sager om forældreansvar behandles indledningsvist af statsforvaltningen, der begynder sagerne med at søge forældrenes uenighed om barnet løst gennem børnesagkyndig rådgivning og konfliktmægling.

Statsforvaltningens afgørelser om samvær og midlertidige afgørelser om forældremyndighed og barnets bopæl kan efter lovens § 41 som udgangspunkt påklages til ministeren for børn, ligestilling, integration og sociale forhold (Ankestyrelsen, Familieretsafdelingen), jf. § 21, stk. 1, i bekendtgørelse nr. 707 af 18. juni 2013 om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær m.v.

3.2. Aflysning og bortfald af samvær – automatisk erstatningssamvær og barnets ferie m.v. med forældrene

3.2.1. Gældende ret

Statsforvaltningen kan efter forældreansvarslovens §§ 19 og 21 træffe afgørelse om samværsforælders kontakt med barnet. En afgørelse om samvær, der fastlægger, hvornår barnet skal være sammen med samværsforælderen, skal således overholdes af begge forældre, og hvis barnet ikke udleveres til samvær, kan samværsforælderen anmode fogedretten om bistand til at tvangsfuldbyrde (dvs. gennemtvinge) samvær med barnet.

En samværsafgørelse indeholder normalt bestemmelser om barnets løbende samvær (dvs. samvær i weekender og på hverdage) med samværsforælderen og samvær på helligdage og i ferier. Samvær på helligdage og i ferier arrangeres typisk sådan, at barnet skiftevis holder ferie med hver af forældrene. I sommerferierne fastsættes der afhængigt af barnets alder, modenhed og tilknytning til samværsforælderen normalt samvær i en længere sammenhængende periode. Det er i udgangspunktet overladt til forældrene selv at aftale placeringen af samværet i sommerferien. Hvis der ikke opnås enighed herom, kan statsforvaltningen træffe afgørelse om placeringen af barnets ferie med samværsforælderen.

Det antages imidlertid, at forældreansvarsloven ikke giver statsforvaltningen mulighed for at regulere bopælsforælders forhold og dermed heller ikke at fastlægge barnets ferie med bopælsforælderen.

Med hensyn til det løbende samvær uden for ferie- og helligdagsperioderne indeholder den standardsamværsafgørelse, som statsforvaltningen anvender, følgende bestemmelse:

»Bortfald af samværet

Weekend- og hverdagssamvær bortfalder helt, hvis samværet helt eller bare delvis ligger i bopælsforælders ferier med barnet [...]

Selvom det i dag ikke er muligt at regulere bopælsforælders forhold, så er realiteten, at bopælsforælde-

rens forhold bliver reguleret af afgørelsen om samvær. Når der fastsættes samvær hver anden weekend, har barnet ikke kontakt med bopælsforælderen i denne periode, når der fastsættes feriesamvær i efterårsferien hvert andet år, kan bopælsforælderen ikke holde ferie med barnet i denne uge osv. Dette betyder således, at bopælsforælderen ikke frit kan placere sin ferie med barnet i ferie- og helligdagsperioderne, idet ferien skal placeres under hensyn til, hvornår barnet er på ferie med samværsforælderen.

Hvis samvær bortfalder på grund af bopælsforælders ferie med barnet, kan samværsforælderen søge statsforvaltningen om fastsættelse af erstatningssamvær, ligesom samværsforælderen kan søge om erstatningssamvær, hvis samvær af andre grunde aflyses. Muligheden for erstatningssamvær skal dog ses i lyset af, at bopælsforælderen har ret til at holde ferie med barnet i rimeligt omfang.

Afgørelser om fastsættelse af erstatningssamvær træffes efter § 21 i forældreansvarsloven. Loven indeholder ikke nærmere regler om erstatningssamvær, men efter praksis er det klare udgangspunkt, at der i sager, hvor det er konstateret, at bopælsforælderen uden påviselig grund hindrer barnets kontakt med samværsforælderen, fastsættes erstatningssamvær, også selvom der er tale om enkeltstående aflysninger af samværet. Dette kan f.eks. være tilfældet, hvor bopælsforælderen holder barnet hjemme uden begrundelse, eller hvor bopælsforælderen uden held har forsøgt at bytte samværsweekend, og herefter – trods manglende accept fra samværsforælderen – holder barnet hjemme i samværsweekenden.

Hvis fraværet af samvær har betydning for barnets kontakt med samværsforælderen, fastsættes der som udgangspunkt også erstatningssamvær. Dette kan f.eks. være tilfældet, hvis der kun er samvær i meget begrænset omfang, hvis samværet aflyses gentagne gange over en kortere periode, eller hvis samværet aflyses i større omfang end ellers, fordi bopælsforælderen holder mere ferie med barnet end normalt, eller fordi ferien placeres på tidspunkter, hvor der ellers skulle være samvær, sådan at flest mulige samvær bortfalder.

Der fastsættes i praksis normalt ikke erstatningssamvær, når aflysningen af samværet skyldes samværsforælders forhold. Ligeledes fastsættes der normalt ikke erstatningssamvær, hvis samværet aflyses på grund af barnets forhold, f.eks. på grund af barnets sygdom, eller fordi barnet skal på lejrskole, spejdertur el.lign. Hvis aflysningerne af samvær har et sådant omfang, at det svækker kontakten mellem barnet og samværsforælderen, vil der dog kunne fastsættes erstatningssamvær. Afgørelser om erstatningssamvær træffes ligesom øvrige afgørelser efter loven efter en konkret vurdering.

En ansøgning om fastsættelse af erstatningssamvær indgives til statsforvaltningen. Ansøgningen skal indeholde oplysning om, hvornår erstatningssamværet ønskes afholdt. Statsforvaltningen partshører bopælsforælderen over ansøgningen og anmoder om bemærkninger til den, og yderligere korrespondance med forældrene kan være nødvendig. Herefter træffer statsforvaltningen afgørelse om, hvorvidt der er grundlag for at fastsætte erstatningssamvær, og hvis der skal fastsættes erstatningssamvær, træffer statsforvaltningen afgørelse om placeringen af samværet. Denne proces, der er nødvendig af hensyn til overholdelse af forvaltningsloven og sikring af forældrenes retsstilling, kan tage nogen tid. Det er således i dag vanskeligt at fastsætte erstatningssamvær umiddelbart efter et aflyst samvær og dermed sikre den løbende kontinuitet i samværet, der må anses at være hovedsigtet med erstatningssamvær.

Efter lovens § 21 kan begge forældre søge om ændring af samvær, herunder at et bestemt samvær placeres på et andet tidspunkt, udvides, begrænses eller bortfalder. Efter § 39, stk. 1, kan en anmodning om ændring af samvær dog afvises af statsforvaltningen, hvis forholdene ikke har ændret sig væsentligt.

Formålet med bestemmelsen i § 39, stk. 1, er at skabe ro om samværet samt at gøre det klart for forældrene, at de har et fælles ansvar for, at samværet bliver gennemført på en måde, der er hensigtsmæssigt for barnet. Det er op til forældrene selv at indgå aftaler om at bytte samværsweekender m.v. Da

bestemmelsen gælder, uanset om det er bopælsforælderen eller samværsforælderen, der søger om at få samværet ændret, vil begge forældre have en gensidig interesse i at samarbejde om samværet.

Hvis forældrene ikke umiddelbart er i stand til at samarbejde, kan statsforvaltningen hjælpe dem til selv at finde løsninger på samværsspørgsmålene, navnlig ved at tilbyde dem børnesagkyndig rådgivning eller konfliktmægling, jf. lovens § 32. Dette tilbud er et væsentligt led i bestræbelserne på i højere grad at ansvarliggøre forældrene for en løsning af samværsspørgsmål.

En anmodning om ændring af samvær, herunder af enkeltstående samvær, kan afvises, medmindre den, der anmoder om ændringen, påviser, at der foreligger væsentlig forandrede forhold, eller at det eksisterende samvær ikke er til barnets bedste. Statsforvaltningen skal således normalt kun tage stilling til spørgsmål, der har betydning for de overordnede rammer omkring samværet.

Spørgsmål af mere detailpræget karakter må forældrene henvises til at løse indbyrdes. Dette omfatter bl.a. spørgsmål om ændring af enkelte bestemte samvær.

Endelig bemærkes, at § 39, stk. 1, som udgangspunkt ikke er til hinder for at behandle anmodninger om fastsættelse af erstatningssamvær.

3.2.2. Overvejelser

Som udgangspunkt skal barnet være sammen med samværsforælderen på de aftalte eller fastsatte tidspunkter, og af hensyn til barnet og dets kontinuerlige kontakt til samværsforælderen bør samvær ikke aflyses. En afgørelse om samvær, der fastlægger, hvornår barnet skal være sammen med samværsforælderen, skal således overholdes af begge forældre, og hvis barnet ikke udleveres til samvær, kan samværsforælderen anmode fogedretten om bistand til at tvangsfuldbyrde (dvs. gennemtvinge) samvær med barnet.

Som beskrevet i afsnit 3.2.1. bortfalder det løbende samvær helt, hvis samværet helt eller bare delvist ligger i bopælsforælders ferier med barnet. Dette udgangspunkt betyder således, at bopælsforælderen i dag har mulighed for ensidigt at aflyse samvær eller splitte sin sommerferie med barnet op og fordele den med flere enkelte uger på alle samværsforælders samværsperioder hen over sommeren, i stedet for at lægge ferien i en sammenhængende periode.

Hvis bopælsforælderen af andre grunde aflyser samvær, har samværsforælderen som udgangspunkt ret til erstatningssamvær med barnet, men det er vanskeligt at placere dette erstatningssamvær umiddelbart efter det aflyste samvær.

For at sikre barnets kontinuerlige kontakt med begge forældre foreslås følgende:

- Fastsat eller aftalt samvær bortfalder kun, når forældrene har aftalt det, eller statsforvaltningen, ministeren for børn, ligestilling, integration og sociale forhold eller fogedretten har truffet afgørelse om bortfald af samværet, jf. nedenfor afsnit 3.2.2.1.
- Samvær, der ikke gennemføres, udløser automatisk erstatningssamvær, medmindre det skyldes samværsforælders forhold, at samværet ikke blev gennemført, jf. nedenfor afsnit 3.2.2.2. Dette forslag erstatter den praksis for fastsættelse af erstatningssamvær, der er beskrevet i afsnit 3.2.1.

3.2.2.1. Ikke bortfald af samvær

Er der truffet afgørelse om samvær eller indgået aftale herom, er udgangspunktet, at denne afgørelse eller aftale skal overholdes, og hvis barnet ikke udleveres til samvær, kan samværsforælderen anmode fogedretten om bistand til at tvangsfuldbyrde (dvs. gennemtvinge) samvær med barnet.

Langt de fleste forældre formår dog at samarbejde om samværet og være fleksible med hensyn til at indgå aftaler om at flytte eller aflyse samvær, sådan at der tages hensyn til ferier med barnet og barnets deltagelse i familiebegivenheder og andre arrangementer. Disse forældre har ikke behov for regulering af bortfald og ændring af samvær, heller ikke selvom rammerne for samværet er fastlagt i en aftale eller afgørelse.

Når forældrene ikke kan samarbejde om samværet, er det generelt bedst for barnet, at samværet følger den fastlagte ordning, og at det undgås, at der er usikkerhed om samværet. Med forslaget i den foreslåede nye bestemmelse i § 21 a (lovforslagets § 1, nr. 1) om, at aftalt eller fastsat samvær som udgangspunkt ikke bortfalder, tydeliggøres det for forældrene, at de rammer, der er sat for samværet, skal overholdes, da formålet er, at barnet sikres en kontinuerlig kontakt med samværsforælderen, og det tydeliggøres for bopælsforælderen, at ferier skal placeres med respekt for samværet.

Forslaget gør ikke op med, at barnet har ret til ferie med begge forældre, og at bopælsforælderen som hidtil har ret til at planlægge sin ferie med barnet i de ferieperioder, hvor barnet ikke har feriesamvær med den anden forælder eller udenfor almindelige ferieperioder, når der ikke er løbende samvær.

Hvis bopælsforælderen derimod vil placere sin ferie med barnet uden for almindelige ferie- og helligdagsperioder på en sådan måde, at det går ud over barnets samvær med samværsforælderen, og der ikke kan opnås enighed mellem forældrene om dette, skal bopælsforælderen med forslaget søge om bortfald af det samvær, der falder sammen med den ønskede ferie. En sådan ansøgning fra bopælsforælderen afgøres efter lovens § 21, men som beskrevet i afsnit 3.2.1. kan statsforvaltningen efter lovens § 39, stk. 1, afvise at behandle sådanne ansøgninger.

3.2.2.2. Automatisk erstatningssamvær

Svækkelse af kontakten mellem barnet og samværsforælderen på grund af bopælsforælders aflysninger af samvær søges endvidere imødegået ved, at aflysning af et samvær automatisk udløser erstatningssamvær. Dette forslag erstatter den praksis for fastsættelse af erstatningssamvær, der er beskrevet i afsnit 3.2.1.

Formålet med automatisk fastsættelse af erstatningssamvær er dels at undgå den svækkelse af barnets kontakt med samværsforælderen, som aflysning af et samvær medfører, dels at søge at forebygge, at bopælsforælderen igen aflyser samvær.

Ligesom med forslaget om, at aftalt eller fastsat samvær som udgangspunkt ikke bortfalder, tydeliggøres det med dette forslag, at de rammer, der er sat for samværet, skal overholdes, da formålet er, at barnet sikres en kontinuerlig kontakt med samværsforælderen. Hvis forældrene derfor ikke samarbejder og selv kan aftale ændringer i samværet, medfører forslaget, at samværet skal gennemføres som aftalt eller fastsat, og at bopælsforælderen derfor ikke må aflyse samværet, uanset grunden hertil.

Forslaget indebærer, at erstatningssamvær ikke længere kræver en ansøgning fra samværsforælderen med efterfølgende sagsbehandling i statsforvaltningen, idet et ikke gennemført samvær automatisk udløser et erstatningssamvær.

Den foreslåede nye bestemmelse i § 21 a omfatter alle aftalte og fastsatte samvær, men den har kun praktisk betydning i de situationer, hvor forældrene ikke kan samarbejde om samværet og derfor ikke kan indgå aftaler om ændring af samværet. Bestemmelsen er således ikke til hinder for, at forældre som hidtil aftaler ændringer af samvær, når der er behov for det, hvilket også generelt må antages at være det bedste for barnet i dets daglige liv.

Erstatningssamvær udløses automatisk uanset aflysningsgrunden. Dette skyldes, at barnets kontakt med

samværsforælderen ikke bør svækkes ved, at aftalte eller fastsatte samvær aflyses. Hensynet til, at barnet løbende har kontakt med begge forældre, vægtes således tungere end barnets deltagelse i andre aktiviteter. Som nævnt oven for sætter en aftale eller afgørelse om samvær barnets kontakt med begge forældre i faste og forudsigelige rammer for begge forældre og barnet.

Et aflyst samvær efter den foreslåede ordning vil også udløse erstatningssamvær, hvis aflysningen skyldes barnets forhold, f.eks. barnets sygdom. Dette skyldes, at samværsforælderen som udgangspunkt på samme måde som bopælsforælderen kan tage sig af barnet.

Hvis erstatningssamværet efter de foreslåede regler herom placeres helt eller delvist i ferie- eller helligdagsperioder, hvor barnet efter samværsordningen skal være sammen med bopælsforælderen, udløses der ikke erstatningssamvær.

Endelig vil manglende gennemførelse af samvær, som skyldes samværsforælderen forhold, heller ikke udløse erstatningssamvær. I sådanne situationer ændrer forslaget således ikke ved den gældende ordning.

Automatisk fastsættelse af erstatningssamvær forudsætter, at samværsforælderen i umiddelbar tilknytning til aflysningen meddeler bopælsforælderen, at samværsforælderen ønsker at have erstatningssamvær.

Det automatisk fastsatte erstatningssamvær foreslås placeret i den efterfølgende uge i samme omfang, på samme tidspunkt (ugedag) og på samme vilkår som det aflyste samvær.

Hvis samværsforælderen er forhindret i at have erstatningssamvær med barnet i ugen efter det aflyste samvær, bortfalder erstatningssamværet.

Aflyser bopælsforælderen erstatningssamværet, fastsættes der automatisk et nyt erstatningssamvær ugen efter, medmindre erstatningssamværet falder på et tidspunkt, hvor samværsforælderen efter samværsordningen alligevel skulle have samvær med barnet.

3.2.3. Den foreslåede ordning

Med henblik på at sikre, at barnet er sammen med samværsforælderen i de aftalte eller fastsatte samværsperioder, og at barnet kontinuerligt har kontakt med samværsforælderen, foreslås det, at forældreansvarslovens bestemmelser om samvær suppleres med en ny bestemmelse (§ 21 a), hvorefter fastsat eller aftalt samvær kun bortfalder, når forældrene har aftalt det, eller statsforvaltningen har truffet afgørelse om bortfald af samværet.

Når der er indgået en aftale om samvær eller truffet en afgørelse om samvær, er barnets kontakt med begge forældre sat i forudsigelige rammer. Med forslaget tydeliggøres det for forældrene, at de rammer, der er sat for samværet, skal overholdes, da formålet er, at barnet sikres en kontinuerlig kontakt med samværsforælderen, og det tydeliggøres for bopælsforælderen, at ferier skal placeres med respekt for samværet.

Forslaget gør ikke op med, at barnet har ret til ferie med begge forældre, og at bopælsforælderen som hidtil har ret til at planlægge sin ferie med barnet i de ferieperioder, hvor barnet ikke har feriesamvær med den anden forælder eller udenfor almindelige ferieperioder, når der ikke er løbende samvær.

Forældreansvarslovens § 21 giver ganske vist begge forældre mulighed for at søge om ændring af samværet, herunder af enkeltstående samvær, men efter § 39, stk. 1, kan en anmodning om ændring af samvær afvises af statsforvaltningen, hvis forholdene ikke har ændret sig væsentligt. Denne afvisningsadgang finder bl.a. anvendelse på anmodninger om ændring af enkeltstående samvær. I stedet kan statsforvaltning

gen hjælpe forældrene til selv at finde løsninger på samvæerspørgsmålene, navnlig ved at tilbyde dem børnesagkyndig rådgivning eller konfliktmægling.

Barnets kontinuerlige kontakt med samværsforælderen foreslås endvidere sikret gennem etablering af en ordning, hvorefter der automatisk fastsættes erstatningssamvær, når et samvær aflyses, medmindre aflysningen skyldes samværsforælderen forhold. Erstatningssamværet placeres i den efterfølgende uge i samme omfang, på samme tidspunkt (ugedag) og på samme vilkår, som det aflyste samvær. Denne ordning erstatter den praksis for fastsættelse af erstatningssamvær, der er beskrevet i afsnit 3.2.1.

Hensigten med ordningen er at søge at opretholde barnets kontinuerlige og løbende kontakt med samværsforælderen samt at forebygge, at den anden forælder igen aflyser et samvær. Initiativets hovedfokus er således at virke fremmende på forældrenes egen aktive og loyale medvirken til, at samværsordningen gennemføres til bedste for barnet.

Den foreslåede fastsættelse af automatisk erstatningssamvær forudsætter, at samværsforælderen i umiddelbar tilknytning til aflysningen meddeler bopælsforælderen, at samværsforælderen ønsker at have erstatningssamvær.

Forældreansvarslovens § 42 giver ministeren for børn, ligestilling, integration og sociale forhold bemyndigelse til bl.a. at fastsætte regler om behandling af samværsager. Det foreslås, at den foreslåede ordning med automatisk fastsættelse af erstatningssamvær gennemføres ved, at der i § 42 indsættes en ny bestemmelse (nr. 3), hvorefter ministeren kan fastsætte regler om erstatningssamvær.

Denne bemyndigelse skal benyttes til at fastsætte regler om de nærmere betingelser for fastsættelse af erstatningssamvær, om placeringen af erstatningssamvær og om vilkårene for erstatningssamvær m.v. Disse regler, der fastsættes i en bekendtgørelse, vil blive udformet i overensstemmelse med det oven for anførte.

Bemyndigelsen giver ministeren mulighed for at udforme reglerne, sådan at det automatisk fastsatte erstatningssamvær kan fungere bedst muligt i praksis, herunder mulighed for at justere reglerne i lyset af erfaringerne med anvendelsen af ordningen.

Bekendtgørelsen vil bl.a. indeholde bestemmelser om, at ordningen vedrørende automatisk erstatningssamvær fremover skal fremgå af alle samværsafgørelser, og at forældre, der indgår aftaler om samvær gennem statsforvaltningen, skal orienteres om reglerne om erstatningssamvær, således at de har mulighed for at indarbejde reglerne i aftalen.

3.2.4. Tvangsfuldbyrdelse af erstatningssamvær

Efter retsplejelovens § 478, stk. 1, nr. 1-3, kan tvangsfuldbyrdelse af samvær ske på grundlag af domme og kendelser, retsforlig, afgørelser om samvær, der er truffet af statsforvaltningen, aftaler om samvær, der er indgået over for statsforvaltningen, samt aftaler om samvær, når det udtrykkeligt i aftalen er bestemt, at den kan tjene som grundlag for fuldbyrdelse.

Når en afgørelse eller aftale, der er omfattet af retsplejelovens § 478, stk. 1, nr. 1-3, som ovenfor beskrevet, indeholder bestemmelser om erstatningssamvær, kan tvangsfuldbyrdelse af erstatningssamvær ske på grundlag af selve afgørelsen eller aftalen.

Det er imidlertid tvivlsomt, om erstatningssamvær på grundlag af afgørelser og aftaler om samvær, der er truffet eller indgået før lovens ikrafttræden, og som derfor ikke indeholder de beskrevne bestemmelser om erstatningssamvær, vil være omfattet af retsplejelovens § 478, stk. 1, nr. 1-3. Det foreslås derfor, at der i overgangsreglerne i lovforslagets § 3 indsættes en bestemmelse (stk. 5), der sikrer, at automatisk

erstatningssamvær også i disse situationer vil kunne tvangsfuldbyrdes. Det forudsættes herved, at der i øvrigt er tale om en afgørelse eller aftale om samvær, der kan tjene som grundlag for tvangsfuldbyrdelse i henhold til retsplejelovens § 478, stk. 1, nr. 1-3.

3.3. Midlertidige afgørelser om samvær

3.3.1. Gældende ret

Det fremgår af forældreansvarslovens § 29, stk. 1, at statsforvaltningen under en sag om forældremyndighed, barnets bopæl, samvær eller anden kontakt efter anmodning kan træffe afgørelse om midlertidigt samvær.

Det fremgår af § 11 i bekendtgørelse om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær m.v., at statsforvaltningen skal træffe en midlertidig afgørelse om samvær efter lovens § 29 hurtigst muligt og så vidt muligt inden 4 uger.

Som eksempler på, hvornår der bør fastsættes midlertidigt samvær, kan nævnes følgende situationer:

- Der er lang ventetid på at komme til rådgivning.
- Undersøgelser i sagen, f.eks. børnesagkyndige undersøgelser, trækker ud.
- Den, der søger samvær har indtil for nylig boet sammen med barnet eller på anden måde haft kontakt med barnet, og der ikke er grund til pause i samværet.
- Der har tidligere været aftaler om samvær.
- Under en bopæls- eller forældremyndighedssag.

Reglerne om midlertidigt samvær giver mulighed for at imødegå de problemer, som kan opstå, hvis sagsbehandlingen trækker ud, hvilket f.eks. kan skyldes forvaltningslovens partshøringsregler, gennemførelse af rådgivning eller konfliktmægling eller nærmere undersøgelser i sagen. Reglerne skal dermed imødekomme et behov for en hurtig afgørelse. Ved at fastsætte midlertidigt samvær i sådanne situationer sikres det, at barnets forbindelse med den forælder, som barnet ikke bor hos, etableres eller bevares, mens sagen behandles. Midlertidige afgørelser om samvær skal altid træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet.

Derfor skal statsforvaltningen i forbindelse med behandlingen af en sag om fastsættelse af samvær vejlede forældrene om muligheden for at fastsætte midlertidigt samvær. Dette gælder især i situationer, hvor der ikke er samvær mellem barnet og den forælder, som det ikke har bopæl hos, eller når der kun er kontakt i meget begrænset omfang.

På grund af parthøringsreglerne i forvaltningsloven kan der som udgangspunkt ikke fastsættes midlertidigt samvær, før den af forældrene, der har barnet boende, er blevet orienteret om anmodningen om fastsættelse af samvær og har fået mulighed for at kommentere den.

Bopælsforælderens og samværsforælderens medvirken til sagens oplysning indgår som et element i statsforvaltningens vurdering af samværets omfang. Hvis en af forældrene ikke ønsker at medvirke til sagens oplysning, kan dette efter en konkret vurdering f.eks. få den konsekvens, at statsforvaltningen træffer afgørelse i sagen på det foreliggende grundlag.

I sager, hvor der er behov for en midlertidig afgørelse om samvær, f.eks. når der ikke er kontakt mellem barnet og samværsforælderen, og der ikke er begrundet tvivl om, at samvær er bedst for barnet, er der således et hensyn til på den ene side at træffe en hurtig afgørelse om kontaktbevarende samvær og på den anden side hensynet til en hensigtsmæssig sagsbehandling og nødvendig inddragelse af parterne.

Det fremgår af § 29, stk. 2, at en midlertidig afgørelse om samvær gælder, indtil der foreligger en endelig afgørelse om samvær, der kan fuldbyrdes, en aftale om samværet eller en afgørelse eller aftale om anden

kontakt. En midlertidig afgørelse om samvær bortfalder således ikke, når der er truffet afgørelse i en sag om forældremyndighed eller bopæl, men først når der er taget endelig stilling til samværet ved en afgørelse eller aftale herom.

3.3.2. Overvejelser

3.3.2.1. Midlertidigt kontaktbevarende samvær

Det er lovens klare udgangspunkt, at barnets forbindelse med begge forældre søges bevaret ved, at barnet har samvær med den forælder, som det ikke har bopæl hos, og at forældrene har et fælles ansvar for, at barnet har samvær.

Når forældre opløser deres samliv, er udgangspunktet således, at barnet ikke bør miste kontakten til den ene forælder. Af hensyn til barnet bør forældrene derfor samarbejde om en løsning, der sikrer, at dette ikke sker.

Hvis kontakten afbrydes uden grund, bør det derfor sikres, at den hurtigst muligt genoprettes, så barnet igen får kontakt med samværsforælderen.

Selvom det efter den gældende lovgivning er muligt for den forælder, der ikke har kontakt med barnet at få fastsat midlertidigt samvær, mens en sag om forældreansvar behandles, forekommer der i praksis sager, hvor sagsbehandlingen trækker ud på grund af et højt konfliktniveau mellem forældrene. Det bør imidlertid ikke være muligt at forhale en sag, f.eks. ved ikke at møde op til planlagte møder eller ved ikke at svare på statsforvaltningens henvendelser med den virkning, at kontakten afbrydes yderligere.

Det foreslås derfor, at imødegå sådanne situationer ved at styrke den mulighed, som statsforvaltningen allerede har for at fastsætte midlertidigt samvær. Dette foreslås gennemført ved forskellige tiltag.

For det første foreslås det med den nye bestemmelse i § 29 a, at statsforvaltningen skal træffe en midlertidig afgørelse om kontaktbevarende samvær hurtigst muligt og inden 3 uger efter modtagelsen af en anmodning om fastsættelse af samvær, medmindre der er begrundet tvivl om, om samvær er bedst for barnet, jf. lovens § 4. Dette skal overordnet sikre kontakt mellem barn og samværsforælder, hvor der ikke er kontakt, og hvor der ikke er grund til at tro, at det ikke er bedst for barnet, at der er kontakt.

Dette forslag vil typisk finde anvendelse på de situationer, hvor der ikke er kontakt på ansøgningstidspunktet og hvor samlivet enten lige er ophævet, eller hvor der indtil for nylig har været samvær mellem barnet og samværsforælderen efter en aftale, som ikke kan tvangsfuldbyrdes. I situationer, hvor der ikke har været kontakt mellem barnet og den ene forælder i gennem længere tid, eller hvor der aldrig har været kontakt, vil det derimod i udgangspunktet være nødvendigt at foretage en nærmere undersøgelse af de faktiske forhold.

Ansøgninger om fastsættelse af samvær, hvoraf det fremgår, at der er kontakt i et eller andet omfang, og hvor der derfor ikke er behov for en midlertidig afgørelse, er heller ikke omfattet af forslaget.

Når statsforvaltningen modtager en ansøgning om fastsættelse af samvær, og det oplyses, at der ikke er kontakt mellem barnet og den forælder, der søger om samvær, kræver fastsættelse af midlertidig kontaktbevarende samvær ikke en særskilt anmodning fra forælderen herom. Som følge af dette forslag og forslaget om mødepligt i statsforvaltningen, jf. afsnit 3.4., skal statsforvaltningens sagsbehandling tilrettelægges sådan, at forældrene med det samme vejledes om processen, herunder at der hurtigt kan fastsættes et midlertidigt kontaktbevarende samvær, hvis der ikke er begrundet tvivl om, at dette er bedst for barnet. Der fastsættes ikke midlertidig kontaktbevarende samvær, hvis den forælder, der søger om samvær meddeler statsforvaltningen, at han eller hun ikke ønsker sådant samvær fastsat.

Indførelsen af en lovbestemt frist for, hvornår statsforvaltningen skal have truffet en midlertidig afgørelse om kontaktbevarende samvær foreslås understøttet af, at statsforvaltningen kan fastsætte et standardiseret minimumssamvær. Formålet hermed er at undgå, at sagsbehandlingen trækker ud på grund af detaljerede drøftelser af omfanget og placeringen af et midlertidigt samvær, og at formålet med en midlertidig afgørelse dermed forspildes.

Bemyndigelsesbestemmelsen i lovens § 42, nr. 1, hvorefter ministeren kan fastsætte regler om behandling af sager om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær m.v. udnyttes til at fastsætte nærmere regler om dette minimumssamvær, herunder om samværets omfang og placering. Minimumssamværets omfang tilpasses barnets alder.

Et sådant standardiseret minimumssamvær bryder ikke med lovens udgangspunkt om, at samvær fastsættes ud fra en konkret vurdering af barnets forhold og ud fra, hvad der er bedst for barnet. Muligheden for at fastsætte et sådant standardiseret samvær vil alene finde anvendelse i de situationer, hvor der ikke er kontakt mellem barnet og samværsforælderen, og hvor der ikke er begrundet tvivl om, hvorvidt samværet er bedst for barnet. Indtil der træffes en endelig afgørelse om samvær, sikres barnet på denne måde et minimum af kontakt med den forælder, som det ikke bor hos.

Når der er truffet afgørelse om midlertidigt kontaktbevarende samvær, fortsætter statsforvaltningen behandlingen af sagen med henblik på en endelig afgørelse. En midlertidig afgørelse om kontaktbevarende standardiseret minimumssamvær afskærer ikke statsforvaltningen fra senere at træffe en anden midlertidig afgørelse efter lovens § 29.

Finder statsforvaltningen, at betingelserne for at fastsætte midlertidigt kontaktbevarende samvær ikke er opfyldt, skal statsforvaltningen træffe afgørelse om afslag herpå.

I situationer, hvor statsforvaltningen træffer afgørelse om, at det ikke er til barnets bedste, at der fastsættes et midlertidigt kontaktbevarende samvær, skal statsforvaltningen vurdere, om der i stedet kan træffes en midlertidig samværsafgørelse efter lovens § 29, jf. afsnit 3.3.1.

3.3.2.2. Endelighed af midlertidige afgørelser om samvær

Det foreslås, at midlertidige afgørelser om samvær, som er truffet under en forældremyndigheds- eller bopælssag, automatisk bliver endelige, når der er truffet en endelig afgørelse om forældremyndighed eller barnets bopæl, der kan fuldbyrdes, eller indgået en aftale om forældremyndigheden eller om barnets bopæl.

Selvom midlertidige afgørelser om samvær med den gældende lovgivning ikke bortfalder, når der er truffet afgørelse eller indgået aftale om forældremyndigheden eller bopælen, er afgørelsens midlertidige karakter ikke hensigtsmæssig i forhold til forældre i konflikt.

Forslaget betyder, at medmindre samværsforælderen ønsker samværet ændret, så er det ikke nødvendigt for denne at rette fornyet henvendelse til statsforvaltningen om samværet, idet den midlertidige samværsafgørelse efter afslutning af forældremyndighedssagen m.v. bliver endelig.

Forslaget finder kun anvendelse i de tilfælde, hvor en afgørelse om barnets bopæl ikke ændrer ved, hos hvilken af forældrene barnet havde bopæl inden afgørelsen.

At midlertidige afgørelser om samvær foreslås gjort endelige, afskærer ikke forældrene fra at søge om ændring af samværets omfang m.v. I disse situationer bør statsforvaltningen udvise tilbageholdenhed med at afvise en ansøgning om ændring af en afgørelse om midlertidigt samvær, som er blevet endelig efter

den foreslåede bestemmelse. Det forhold, at der er truffet en endelig afgørelse om forældremyndighed eller bopæl kan således udgøre et væsentligt forandret forhold i relation til lovens § 39.

3.3.3. Den foreslåede ordning

Det foreslås, at den gældende frist i § 11 i bekendtgørelse om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær m.v., hvorefter en midlertidig afgørelse om samvær skal træffes hurtigst muligt og så vidt muligt inden for 4 uger, suppleres med, at der i forældreansvarsloven indsættes en ny bestemmelse (§ 29 a), hvorefter statsforvaltningen skal træffe en midlertidig afgørelse om kontaktbevarende samvær hurtigst muligt og inden 3 uger efter modtagelsen af en anmodning om fastsættelse af samvær, når der ikke er kontakt mellem barnet og den forælder, som det ikke bor hos.

I overensstemmelse med lovens § 4 skal afgørelser om midlertidigt kontaktbevarende samvær træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet. Samværet fastsættes således ikke, hvis der er begrundet tvivl om, hvorvidt samværet er bedst for barnet.

For at optimere sagsbehandlingen foreslås det, at der med hjemmel i bemyndigelsesbestemmelsen i § 42 fastsættes bestemmelser om omfanget og placeringen af midlertidigt kontaktbevarende samvær samt om vilkårene for sådanne samvær. Disse samvær differentieres afhængigt af barnets alder.

For at understøtte formålet med hurtigere afgørelser om kontaktbevarende samvær tilrettelægges statsforvaltningens sagsbehandling sådan, at det over for forældrene straks ved modtagelse af sagen understreges, at deltagelse i det indledende vejledningsmøde er obligatorisk, jf. afsnit 3.4., og at udeblivelse fra mødet og i øvrigt undladelse af at svare på statsforvaltningens henvendelser vil medføre, at statsforvaltningen som udgangspunkt ikke indkalder til et nyt møde. Herudover fastsættes overfor forældrene en frist for afgivelse af bemærkninger, ligesom forældrene orienteres om, at manglende medvirken til sagsbehandlingen kan betyde, at der kan træffes afgørelse om et midlertidigt kontaktbevarende samvær.

Statsforvaltningen skal foretage den sagsoplysning, der vurderes at være nødvendig for at træffe afgørelse om midlertidigt kontaktbevarende samvær inden for fristen. Hvis der er tvivl om, hvorvidt samværet vil være til barnets bedste, afslår statsforvaltningen at fastsætte kontaktbevarende samvær, jf. lovens § 4.

For at minimere konflikterne mellem forældrene foreslås lovens § 29 ændret sådan, at midlertidige afgørelser om samvær, som er truffet under en sag om forældremyndighed eller barnets bopæl, automatisk bliver endelige, når der er truffet en endelig afgørelse om forældremyndigheden eller barnets bopæl, der kan fuldbyrdes, eller indgået aftale om forældremyndigheden eller barnets bopæl.

3.4. Mødepligt i statsforvaltningen

3.4.1. Gældende ret

Det fremgår af forældreansvarslovens § 31 a, at statsforvaltningen ved modtagelse af anmodning om en afgørelse om forældremyndighed, barnets bopæl eller samvær indkalder parterne til et møde, et såkaldt vejledningsmøde. Statsforvaltningen kan undlade at indkalde parterne til et vejledningsmøde, hvis det er unødvendigt eller uhensigtsmæssigt at afholde et møde. Deltagelse i mødet er frivilligt.

Pligten til at indkalde til et møde gælder også i de samværssager, der umiddelbart anses for at være uløselige. Det betyder navnlig, at forældrene skal indkaldes til et vejledningsmøde, når der første gang rettes henvendelse til statsforvaltningen om samvær.

Formålet med vejledningsmødet er at finde frem til løsninger om barnets fremtid, der er til barnets bedste. Statsforvaltningen skal på mødet informere forældrene om reglerne og om aftalemuligheder og

virkningerne af eventuelle aftaler. Samtidig skal statsforvaltningen også gøre det klart for forældrene, at det er begge forældres ansvar, at samvær mellem barnet og samværsforælderen virkeliggøres, og at aftaler og afgørelser om samvær skal indgås og træffes under hensyn til barnets bedste. Under vejledningsmødet skal det afklares, hvad der er sagens egentlige konflikt.

Det vil i visse samværssager – navnlig i sager, der umiddelbart vurderes som »tunge«, og i sager, hvor der anmodes om samvær med mindre børn – være hensigtsmæssigt ud over en juridisk sagsbehandler at lade en børnesagkyndig deltage i vejledningsmødet. Herved får forældrene mulighed for at få deres spørgsmål besvaret af sagsbehandlere med de nødvendige tværfaglige kompetencer.

Hvis forældrene ikke er blevet enige i forbindelse med vejledningsmødet, skal de tilbydes børnesagkyndig rådgivning eller konfliktmægling. Hvis forældrene ikke kan blive enige om samværet, og forældrene ikke ønsker at deltage i (yderligere) forligsbestræbelser, skal statsforvaltningen træffe en afgørelse om samværet.

Statsforvaltningen skal ikke inden vejledningsmødet iværksætte en egentlig sagsbehandling med høring af den anden forælder m.v. Anmodningen om fastsættelse eller ændring af samvær kan dog sendes til den anden forælder sammen med indkaldelsen.

Der vil i helt særlige tilfælde kunne holdes separate møder med forældrene. Dette gælder f.eks., hvis en forælder har været voldelig over for den anden. Det kan også i nogle tilfælde være hensigtsmæssigt med separate møder som led i forligsbestræbelser.

Hvis forældrene – eller en af dem – ikke deltager i vejledningsmødet, må sagsbehandlingen foregå på skriftligt grundlag. Statsforvaltningen har ikke mulighed for at afvise at behandle sagen, selvom ansøgeren udebliver fra et vejledningsmøde. Dette gælder dog ikke, hvis udeblivelsen er et udtryk for, at anmodningen om samvær trækkes tilbage. I sådanne tilfælde kan statsforvaltningen oplyse ansøgeren om, at sagen henlægges, og at statsforvaltningen ikke foretager sig yderligere, medmindre ansøgeren henvender sig på ny.

Bopælsforælderens og samværsforælderens medvirken til sagens oplysning indgår som et element i statsforvaltningens vurdering af samværets omfang, herunder at forældrene møder til det indkaldte vejledningsmøde og besvarer partshøringer m.v. fra statsforvaltningen. Aflysning af deltagelse i vejledningsmødet, anmodning om omberømmelse af mødet og undladelse af at besvare statsforvaltningens henvendelser medfører, at sagen trækker ud og i tilfælde, hvor der ikke er kontakt mellem barn og samværsforælder, medfører det, at kontakten afbrydes yderligere. Statsforvaltningen foretager i disse tilfælde en konkret vurdering af, hvordan aflysning og undladelse af ikke at svare på henvendelse påvirker sagsbehandlingen, herunder om der kan træffes afgørelse i sagen uden, at der indkaldes til et nyt møde eller uden yderligere høring af forældrene.

Udover vejledningsmødet kan der konkret være behov for at afholde yderligere møder med forældrene.

Alle sager om forældremyndighed og barnets bopæl, hvor statsforvaltningen ikke har afgørelseskompetence, afsluttes, hvis det ikke lykkes forældrene at blive enige.

Det er herefter op til forældrene at anmode statsforvaltningen om at indbringe sagen for retten – forudsat at betingelserne herfor er opfyldt. Så snart det konstateres, at der ikke er udsigt til, at der kan opnås enighed, skal statsforvaltningen afslutte sagen, så forældrene har mulighed for at få sagen afgjort af retten.

En forælder, der er mødt til et vejledningsmøde, kan kræve sagen afsluttet, når den anden forælder er udeblevet to gange trods indkaldelse. Dette gælder også uanset udeblivelsesgrunden. Derimod har den

forælder, der er udeblevet fra et vejledningsmøde, ikke mulighed for at kræve sagen afsluttet og indbragt for retten.

Udover vejledningsmødet tilbyder statsforvaltningen forskellige muligheder for forældrene for sammen at finde en forligsmæssig løsning af sagen. Disse konfliktløsningstilbud omfatter børnesagkyndig rådgivning, konfliktmægling og tværfaglige møder. Der er tale om tilbud, som det er frivilligt for forældrene at tage imod.

3.4.2. Overvejelser

Størstedelen af forældrene møder op til de indkaldte vejledningsmøder i statsforvaltningen. En væsentlig del af vejledningsmøderne aflyses dog på grund af udeblivelse. Aflysning af møder uden grund og anmodninger om omberømmelse af møder medfører, at sagens behandling trækker ud i statsforvaltningen. I de tilfælde, hvor der ikke er kontakt mellem barnet og den forælder, som det ikke bor hos, betyder dette, at kontakten afbrydes yderligere.

For at fremme begge forældres aktive og loyale medvirken til sagens behandling og for at undgå, at sagens proces og afklaring trækker ud, foreslås det, at der indføres mødepligt til vejledningsmødet. Dette skyldes, at udeblivelse fra dette møde, som har til formål at finde frem til løsninger om barnets fremtid og afklare, hvad der er sagens egentlige konflikt, i særlig grad medfører forhaling af sagen og dermed kan føre til, at kontakten mellem barnet og forælderen svækkes, når de ikke har kontakt under behandlingen af sagen.

Det vil fortsat være frivilligt for forældrene at tage i mod statsforvaltningens konfliktløsningstilbud (børnesagkyndig rådgivning, konfliktmægling og tværfaglige møder), ligesom deltagelse i andre møder også fortsat er frivillig.

Mødepligten gælder i forhold til alle forældre, der indkaldes til vejledningsmøde. I forhold til forældre, der loyalt samarbejder og medvirker til sagens behandling, medfører forslaget dog i praksis ingen forskel i forhold til statsforvaltningens mødevirksomhed i dag, hvorimod det er intentionen, at den forælder, der bevidst vil chikanere sagsbehandlingen, i højere grad vil overveje sine handlinger og medvirke til sagens løsning. Dette vil medvirke til at sikre barnets kontakt med den forælder, som det ikke har bopæl hos.

For at tydeliggøre mødepligten tilrettelægges statsforvaltningens sagsbehandling sådan, at det over for forældrene straks ved modtagelse af en anmodning om forældremyndighed, barnets bopæl eller samvær generelt understreges, at deltagelse i det indledende vejledningsmøde er obligatorisk. I samværssager understreges det, at udeblivelse fra vejledningsmødet medfører, at statsforvaltningen som udgangspunkt ikke indkalder til et nyt møde. Samtidig understreges det i alle sager, at undladelse af at svare på statsforvaltningens henvendelser inden for den angivne svarfrist kan medføre, at statsforvaltningen træffer afgørelse på det foreliggende grundlag (processuel skadevirkning).

I forhold til den konkrete sag fastsætter statsforvaltningen tidspunktet for vejledningsmødet og en frist for afgivelse af bemærkninger til anmodningen. I samværssager orienteres forældrene om, at manglende medvirken til sagsbehandlingen kan betyde, at der træffes afgørelse om samvær i overensstemmelse med ansøgningen. I sager om fastsættelse af samvær, hvor barnet ikke har kontakt med samværsforælderen, orienteres forældrene endvidere om reglerne om midlertidig kontaktbevarende samvær (se afsnit 3.3.) og om fastsættelse af midlertidigt samvær efter den gældende ordning, jf. lovens § 29. Det bemærkes, som anført i afsnit 3.3., at en afgørelse om at følge ansøgerens påstand om samvær forudsætter, at der ikke i sagen er noget, der rejser tvivl om, at det er i overensstemmelse med barnets bedste at træffe den konkrete afgørelse.

Til forældre, der tidligt i sagsforløbet bevidst handler ud fra et ønske om at holde barnet væk fra den anden forælder, signaleres det på denne måde, at manglende samarbejdsvilje og medvirken til sagens oplysning vil have konsekvenser som nævnt ovenfor, og at udgangspunktet er, at kontakten til barnet ikke mistes uanset, at barnet ikke længere bor sammen med begge forældre.

Den forælder, som barnet bor hos, skal have haft mulighed for at fremkomme med bemærkninger, og der må ikke være oplysninger om forhold, der gør det nødvendigt at foretage yderligere undersøgelser i sagen, før et samvær – eventuelt midlertidigt, jf. ovenfor – fastsættes. Denne mulighed for at fremsætte bemærkninger skabes ved den indledende parthøring og vejledning om pligten til at deltage i vejledningsmøder, herunder om konsekvensen af ikke at medvirke til sagsbehandlingen.

I forhold til de situationer, hvor der uden grund ikke er kontakt mellem barnet og den forælder, som det ikke har bopæl hos, skal forslaget om mødepligt i statsforvaltningen ses i sammenhæng med forslaget om styrkelse af statsforvaltningens mulighed for i disse situationer at fastsætte et midlertidigt kontaktbevarende samvær, jf. afsnit 3.3.

Der vil være situationer, hvor forældrene har en gyldig grund til ikke at give møde. Det vil i sådanne tilfælde være muligt for forældrene at anmode om omberømmelse af mødet, herunder en kortvarig udsættelse af mødet, uden at dette vil kunne tillægges betydning for sagens behandling. Dette vil f.eks. være tilfældet, hvis en forælder på grund af sygdom ikke kan møde.

Statsforvaltningen skal dog være opmærksom på, at aflysningen ikke sker af chikanøse grunde og skal derfor i tilfælde af aflysning på grund af sygdom bede forælderen fremlægge en lægeerklæring som dokumentation for, at forælderen ikke har kunnet deltage i mødet på grund af sygdommen. Dette kan dog undtagelsesvist undlades, hvis der efter en konkret vurdering skønnes ikke at være behov herfor. Omberømmelse skal også være en mulighed, hvis det vurderes, at dette er nødvendigt for at sikre forælderen muligheden for at lade sig repræsentere af en advokat eller have en bisidder med til mødet.

Forslaget er ikke til hinder for, at der afholdes møder med forældrene hver for sig, f.eks. fordi den ene forælder ikke ønsker at møde den anden på grund af voldelig adfærd el.lign.

Forslaget medfører i øvrigt ikke en ændret proces i forhold til mødevirksomhed i sager om forældremyndighed og/eller bopæl, jf. afsnit 3.4.1.

3.4.3. Den foreslåede ordning

Det foreslås, at der indsættes en ny bestemmelse i loven (§ 31 a, stk. 2), hvorefter forældrene har pligt til at deltage i vejledningsmødet i statsforvaltningen i sager efter om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær.

Ved indkaldelse til vejledningsmøder skal statsforvaltningen orientere forældrene om mødepligten, konsekvenserne ved udeblivelse, mulighederne for omberømmelser, konsekvenserne ved ikke at besvare statsforvaltningens henvendelser samt mulighed for fastsættelse af midlertidigt samvær m.v., jf. afsnit 3.4.2.

Forslaget skal ses i sammenhæng med forslaget om midlertidigt kontaktbevarende samvær, jf. afsnit 3.3.2.1.

3.5. Børnesagkyndig rådgivning ved fuldbyrdelse af forældreansvar

3.5.1. Gældende ret

3.5.1.1. Konfliktløsning: børnesagkyndig rådgivning, konfliktmægling og tværfaglige møder

Efter forældreansvarslovens § 32, stk. 1, skal statsforvaltningen tilbyde forældre og børn børnesagkyndig rådgivning eller konfliktmægling ved uenighed om forældremyndighed, barnets bopæl eller samvær. Efter bestemmelsens stk. 3 kan statsforvaltningen undlade at tilbyde rådgivning eller konfliktmægling efter stk. 1, hvis det er unødvendigt eller uhensigtsmæssigt.

Statsforvaltningen kan efter bestemmelsens stk. 2 i andre tilfælde tilbyde børnesagkyndig rådgivning eller konfliktmægling, hvis der er et særligt behov herfor. Denne rådgivning kaldes »åben rådgivning«.

Som et led i børnesagkyndig rådgivning eller konfliktmægling kan der afholdes flere møder.

Der er tale om et tilbud, og forældrene har derfor ikke pligt til at deltage i rådgivning eller konfliktmægling.

Statsforvaltningens behandling af sagen sættes i bero, indtil rådgivningen eller mæglingen er afsluttet.

Der er vandtætte skotter mellem statsforvaltningens sagsbehandling og børnesagkyndige rådgivning og konfliktmægling. Rådgiverne og mæglerne må derfor ikke videregive oplysninger fra rådgivningen eller mæglingen til statsforvaltningen, medmindre der foreligger samtykke fra den pågældende forælder hertil. Når rådgivningen eller mæglingen er afsluttet, skal rådgiveren og mægleren dog orientere statsforvaltningen om, hvorvidt forældrene er blevet enige, eller om statsforvaltningen skal fortsætte sagsbehandlingen.

I sager, hvor statsforvaltningen vurderer, at forældrene på grund af et højt konfliktniveau ikke vil kunne profitere af børnesagkyndig rådgivning eller konfliktmægling, kan statsforvaltningen i stedet indkalde dem til et tværfagligt møde. Formålet med tværfaglige møder er at sikre, at barnets perspektiv får en mere central plads ved afgørelsen af sagen, at gøre forældrene opmærksomme på barnets behov og dermed hjælpe forældrene med at finde frem til den løsning, der er bedst for barnet, og at styrke statsforvaltningens afgørelsesgrundlag i de tilfælde, hvor forældrene ikke selv når frem til en aftale. Målet er således at skabe faste rammer for barnet og at reducere konflikten mellem forældrene, hvilket har betydning for barnets trivsel.

Et særligt tværfagligt møde kan være særlig relevant for forældre, som har et vedvarende højt konfliktniveau, og hvor konfliktniveauet overskygger fokus på barnet. Det kan også være relevant at afholde et tværfagligt møde, hvis forældrene udover at have et højt konfliktniveau også har en række andre problemer, f.eks. psykiske problemer, misbrugsproblemer, sociale problemer, eller hvis der samtidig er særlige behov hos barnet.

3.5.1.2. Tvangsfuldbyrdelse af forældremyndighed, barnets bopæl og samvær

Udleveres et barn ikke til samvær, eller tilbagegives et barn ikke til forældremyndighedsindehaveren eller bopælsforælderen, kan den pågældende forælder anmode fogedretten om bistand til at tvangsfuldbyrde (dvs. gennemtvinge) samvær med barnet eller få barnet tilbage. Muligheden for at tvangsfuldbyrde forældreansvar (forældremyndighed, barnets bopæl og samvær) er nødvendig for at sikre, at et barn har mulighed for at have kontakt med begge sine forældre, også selvom f.eks. bopælsforælderen modsætter sig, at barnet har kontakt med samværsforælderen. Tvangsfuldbyrdelse er endvidere nødvendig for at sikre, at forældremyndighedsindehaveren eller bopælsforælderen kan få barnet tilbage fra den anden forælder, hvis denne f.eks. efter et samvær nægter at tilbagegive barnet.

I disse sager har barnet ikke kontakt med den ene af sine forældre, og det er derfor vigtigt, at sagerne behandles hurtigt.

Reglerne om tvangsfuldbyrdelse af forældremyndighed, barnets bopæl og samvær findes i kapitel 48 a og 55 i retsplejeloven (se lovbekendtgørelse nr. 1139 af 24. september 2013 med senere ændringer), der bl.a. skal læses i sammenhæng med reglerne i lovens kapitel 45 (grundlaget for tvangsfuldbyrdelse) og 46 (fremgangsmåden ved udlæg og tvangsfuldbyrdelse af andre krav end pengekrav).

Efter retsplejelovens § 478, stk. 1, nr. 1 og 2, kan fuldbyrdelse ske på grundlag af bl.a. domme, kendelser og retsforlig. Dette omfatter også domme, kendelser og retsforlig, herunder om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær. Efter retsplejelovens § 478, stk. 1, nr. 3, kan tvangsfuldbyrdelse endvidere ske på grundlag af aftaler om forældremyndighed, der er anmeldt til eller godkendt af statsforvaltningen eller retten, afgørelser om forældremyndighed, barnets bopæl eller samvær, der er truffet af statsforvaltningen, aftaler om barnets bopæl eller samvær, der er indgået over for statsforvaltningen, samt aftaler om barnets bopæl eller samvær, når det udtrykkeligt i aftalen er bestemt, at den kan tjene som grundlag for fuldbyrdelse.

Efter retsplejelovens § 536, stk. 1, tvangsfuldbyrdes domme og kendelser om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær samt retsforlig, afgørelser og aftaler, der kan fuldbyrdes efter § 478, stk. 1, nr. 1-3, efter reglerne i § 537. Det samme gælder anmodninger om udlevering af et barn til forældremyndighedsindehaveren eller bopælsforælderen efter § 596, stk. 2.

Udenlandske afgørelser, aftaler m.v. om forældremyndighed, barnets bopæl eller samvær kan fuldbyrdes efter lov om international fuldbyrdelse af forældremyndighedsafgørelser m.v. (internationale børnebortførelser), jf. lovbekendtgørelse nr. 375 af 6. april 2010, og lov om Haagerbørnebeskyttelseskonventionen, jf. lov nr. 434 af 8. maj 2006, som ændret ved lov nr. 325 af 11. april 2012, såfremt afgørelserne, aftalerne m.v. er omfattet af Haagerkonventionen af 25. oktober 1980 om de civilretlige aspekter af internationale børnebortførelser, Den Europæiske Konvention af 20. maj 1980 om anerkendelse af og fuldbyrdelse af afgørelser om forældremyndighed eller Haagerkonventionen af 19. oktober 1996 om kompetence, lovvalg, anerkendelse, fuldbyrdelse og samarbejde vedrørende forældreansvar og foranstaltninger til beskyttelse af børn. Fuldbyrdelse efter disse love sker efter bl.a. retsplejelovens §§ 536 og 537.

Efter retsplejelovens § 536, stk. 2, kan de i § 536, stk. 1, nævnte domme, kendelser, retsforlig, afgørelser, aftaler og anmodninger fuldbyrdes ved anvendelse af tvangsbøder eller umiddelbar magt. Fuldbyrdelse ved umiddelbar magt foregår typisk ved en udkørende fogedforretning, jf. nedenfor. Fogedretten er ikke bundet af rekvirentens anmodning ved valg af fuldbyrdelsesmåde. Samvær med andre end barnets forældre kan kun fuldbyrdes ved anvendelse af tvangsbøder.

Retsplejelovens § 536, stk. 3, giver fogedretten mulighed for i tvivlstilfælde at udsætte fuldbyrdelsen på indhentelse af en børnesagkyndig erklæring.

Efter retsplejelovens § 536, stk. 4, kan fogedretten ændre omfang, tid og sted for samværet samt vilkårene herfor under fuldbyrdelsessagen.

Fuldbyrdelse kan ikke ske, hvis barnets sjælelige eller legemlige sundhed derved udsættes for alvorlig fare, jf. retsplejelovens § 536, stk. 6.

Retsplejelovens § 537 indeholder en række bestemmelser om fogedrettens behandling af anmodninger om fuldbyrdelse af ovennævnte afgørelser, aftaler m.v. Efter stk. 1 kan fogedretten tilkalde en repræsentant fra kommunen til at varetage barnets interesser under sagen. Fogedretten kan efter omstændighederne give en kortere udsættelse af tidspunktet for barnets udlevering eller samværets udøvelse.

Et barn, som har den fornødne alder og modenhed, skal efter retsplejeloven § 537, stk. 2, under en samtale have mulighed for at give udtryk for sine egne synspunkter, medmindre det er til skade for barnet. Afholdes en samtale med barnet, skal der deltage en børnesagkyndig eller en repræsentant fra kommunen.

Efter retsplejelovens § 537, stk. 3, fastsættes tvangsbøder som udgangspunkt som daglige eller ugentlige bøder, der løber, indtil barnet udleveres. Ved fuldbyrdelsen af bestemmelser om udøvelse af samvær kan der dog fastsættes en enkelt bøde, der forfalder, når en bestemmelse om udøvelse af samvær på et nærmere angivet tidspunkt ikke efterkommes.

Skal der anvendes umiddelbar magt, skal der efter stk. 4 deltage en børnesagkyndig og en repræsentant fra kommunen til at varetage barnets interesser, medmindre der foreligger ganske særlige omstændigheder. Den kommunale repræsentant deltager således som barnets interessevaretager, og den sagkyndige kan bistå fogedretten ved vurderingen af, om fuldbyrdelsen vil udsætte barnets sjælelige eller legemlige sundhed for alvorlig fare, jf. retsplejelovens § 536, stk. 6.

Ved fuldbyrdelse af afgørelser om forældreansvar (forældremyndighed, barnets bopæl og samvær) vil fogeden i praksis først forsøge at mægle forlig mellem forældrene. Bestræbelserne på at forlige sagerne skal ses i lyset af, at fuldbyrdelse ved anvendelse af umiddelbar magt, hvor barnet hentes til samvær eller bringes tilbage til forældremyndighedsindehaveren eller bopælsforælderen, kan være en voldsom oplevelse for et barn. Lykkes dette ikke, vil fogeden forsøge med tvangsbøder, enten i form af løbende bøder eller i form af en enkelt bøde for hvert samvær, hvor udlevering nægtes. Først når det viser sig, at tvangsbøder ikke virker, vil der blive tale om anvendelse af umiddelbar magt. Dette kan f.eks. ske, når barnet gentagne gange ikke er blevet udleveret, når barnet holdes skjult, eller når det er tydeligt, at tvangsbøder ikke vil medføre, at barnet udleveres.

Ved en udkørende fogedforretning afholder fogedretten et retsmøde på barnets bopæl eller opholdssted og tager om nødvendigt dér stilling til, om barnet skal udleveres til rekvirenten (den, der har anmodet om fuldbyrdelse). At der gennemføres en udkørende fogedforretning betyder imidlertid ikke nødvendigvis, at barnet udleveres. Dette kan skyldes, at barnet ikke befinder sig på det sted, hvor fogedforretningen foretages, at fogedretten vurderer, at barnets sjælelige og legemlige sundhed udsættes for alvorlig fare, hvis fuldbyrdelsen gennemføres, eller at fogedretten udsætter sagen på eksempelvis indhentelse af en børnesagkyndig erklæring, jf. § 536, stk. 3, eller på afholdelse af en samtale med barnet, jf. § 537, stk. 2. Begrebet udkørende fogedforretning dækker således i udgangspunktet alene over, at retten sættes uden for fogedrettens kontor.

Umiddelbar magtanvendelse sker normalt under en udkørende fogedforretning til barnets bopæl eller opholdssted med deltagelse af en børnesagkyndig person og en repræsentant fra kommunen, som kan varetage barnets interesser. Hvis fogedretten under den udkørende fogedforretning bestemmer, at barnet skal udleveres til rekvirenten, kan fogedretten efter retsplejelovens § 498, stk. 1, undersøge skyldnerens husrum og gemmer samt hans person, hvis sådan undersøgelse er nødvendig for gennemførelse af tvangsfuldbyrdelsen. Efter stk. 2 kan fogedretten anvende den for fuldbyrdelsen nødvendige magt. Politiet yder efter anmodning fogedretten bistand hertil.

Anvendelse af umiddelbar magtanvendelse ved tvangsfuldbyrdelse af forældremyndighed, barnets bopæl og samvær indebærer, at fogedretten i praksis kan anmode politiet om i fornødent omfang at anvende magt til at få barnet overgivet til den anden forælder.

Når fogedretten foretager en udkørende fogedforretning med henblik på at fuldbyrde forældreansvar ved anvendelse af umiddelbar magt, er der typisk tale om situationer, hvor der er et meget højt konfliktniveau mellem forældrene, og hvor fogedretten ikke har kunnet forlige sagen. Forældrene kan i disse tilfælde

have deres fokus rettet mod konflikten og ikke mod, hvad der er bedst for deres barn, og de involverede børn har oftest gennem længere tid befundet sig midt i forældrenes konflikt.

Domstolsstyrelsen har oplyst, at fogedretterne i 2013 modtog 2.484 sager om tvangsfuldbyrdelse af forældremyndighed, barnets bopæl og samvær, og at der i 33 af disse sager blev gennemført en udkørende fogedforretning med henblik på anvendelse af umiddelbar magt. Hertil kommer, at fogedretterne i 2013 modtog 35 anmodninger om tvangsfuldbyrdelse af forældreansvar efter lov om international fuldbyrdelse af forældremyndighedsafgørelser m.v. (internationale børnebortførelser) og lov om Haagerbørnebeskyttelseskonventionen. Der foreligger ikke oplysninger om, i hvor mange af disse sager der blev gennemført en udkørende fogedforretning.

Tallene viser, at langt størstedelen af sagerne behandles, uden at det er nødvendigt at anvende udkørende fogedforretning med henblik på anvendelse af umiddelbar magt. Dette skyldes bl.a., at forældrene selv finder en løsning, at den forælder, der har anmodet om tvangsfuldbyrdelsen, trække sagen tilbage af hensyn til barnet, at barnet udleveres efter fastsættelse af tvangsbøder, eller at fogedretten forliger sagen.

3.5.2. Overvejelser

Som nævnt ovenfor er det hvert år i et mindre antal sager nødvendigt at tvangsfuldbyrde forældreansvar (forældremyndighed, barnets bopæl og samvær) ved anvendelse af umiddelbar magt under en udkørende fogedforretning. Anvendelse af umiddelbar magt kan imidlertid være en voldsom oplevelse for de involverede børn.

Selvom fogedretterne udfolder bestræbelser på at finde mindelige løsninger i disse vanskelige og meget konfliktfyldte sager, ønsker regeringen og aftalepartierne alligevel, at der gøres en ekstra indsats for at hjælpe de børn, der er kommet i klemme mellem deres forældre. Der er således et betydeligt hensyn at tage til de involverede børn, der ofte gennem længere tid har befundet sig midt i forældrenes konflikt.

Den foreslåede indsats har fokus på situationer, hvor den sidste mulighed for at få barnet udleveret er anvendelsen af umiddelbar magt, dvs. situationer hvor fogedretten har vurderet, at barnets sjælelige eller legemlige sundhed ikke udsættes for alvorlig fare ved fuldbyrdelsen, og hvor den forælder, der har barnet hos sig, ikke frivilligt vil efterleve fogedrettens afgørelse om udlevering af barnet.

Formålet med forslaget er først og fremmest at undgå anvendelse af umiddelbar magt ved fuldbyrdelse af forældreansvar (forældremyndighed, barnets bopæl og samvær) og den voldsomme oplevelse, som dette kan være for barnet. Det foreslås derfor at tilbyde forældrene børnesagkyndig rådgivning umiddelbart inden fuldbyrdelse ved umiddelbar magt, således at sagen om muligt kan forliges. Det forudsættes, at fogedretten inden tilbuddet om den foreslåede rådgivning har vurderet, at retten har udtømt sine andre muligheder for at mægle forlig i sagen. I de situationer, hvor en udkørende fogedforretning med henblik på anvendelse af umiddelbar magt alligevel efterfølgende gennemføres, vil rådgivningen kunne medvirke til at sætte forældrene i bedre stand til at håndtere situationen, hvor barnet overgives fra den ene forælder til den anden forælder. Rådgivningen foretages som udgangspunkt med forældrene hver for sig og i forældrenes hjem.

Under rådgivningen vil den børnesagkyndige ud fra sit kendskab til familien og dens konflikter m.v. bl.a. kunne tage skridt til opblødning af konflikten. Den børnesagkyndige vil endvidere kunne drøfte barnets behov og mulige reaktioner på tvangsfuldbyrdelse ved umiddelbar magt med forældrene og give dem redskaber til at håndtere situationen, både i forhold til barnet og dem selv. Derigennem får forældrene anledning til at genoverveje sagen og prøve at finde andre muligheder.

Rådgivningstilbuddet skal ikke erstatte de muligheder, som fogedretten i dag har til at inddrage børne-

sagkyndig ekspertise ved tvangsfuldbyrdelse af forældreansvar (forældremyndighed, barnets bopæl og samvær). Ordningen erstatter således ikke foretagelse af børnesagkyndige undersøgelser eller børnesagkyndiges deltagelse i fogedforretningen el. lign.

Som nævnt i afsnit 3.5.1.2. er der tale om hastende sager, fordi barnet ikke har kontakt med den anden forælder, så længe fogedretten har sagen under behandling. Uanset dette bør sagerne af hensyn til barnet som udgangspunkt udsættes på gennemførelse af børnesagkyndige rådgivning. Samtidig skal det sikres, at rådgivningen ikke forsinker tvangsfuldbyrdelsen unødigt. Det foreslås derfor, at fogedretten inden fuldbyrdelse ved anvendelse af umiddelbar magt kortvarigt udsætter sagen, medmindre der foreligger særlige omstændigheder. Som udgangspunkt bør sagen kun udsættes i op til 2 uger. Fogedretten skal dog have mulighed for at bestemme, at fuldbyrdelsen skal udsættes i længere tid, ligesom fogedretten helt skal kunne undlade at udsætte fuldbyrdelsen.

Det foreslås, at det er statsforvaltningen, der tilbyder rådgivningen, da statsforvaltningen er i besiddelse af et korps af børnesagkyndige, der hurtigt vil kunne tilbyde og gennemføre rådgivningen. Endvidere må det antages, at statsforvaltningen ofte har behandlet en forældreansvarssag vedrørende barnet og derigennem har fået kendskab til barnet samt forældrene og deres konflikt. En sådan forhåndsviden vurderes at kunne være nyttig for den børnesagkyndige og skabe det bedste afsæt for at bibringe forældrene en forståelse af barnets perspektiv i forhold til en mulig magtanvendelse. Da sagen er afsluttet i statsforvaltningen, skal statsforvaltningen alene forestå rådgivningen og således ikke træffe afgørelse i relation til fuldbyrdelses-sagen.

Når fogedretten har udsat fogedsagen, underretter den straks statsforvaltningen, der med det samme fremsætter tilbuddet om rådgivning over for forældrene.

Da fogedsagen kun udsættes kortvarigt, skal statsforvaltningen være fleksibel med hensyn til, hvor og hvornår rådgivningen gennemføres. Rådgivningsmøderne afholdes som udgangspunkt i forældrenes hjem, men hvis forældrene ønsker det, kan de afholdes i statsforvaltningens lokaler. Endvidere kan statsforvaltningen f.eks. hvis en forælder anmoder om det, eller det er påkrævet af hensyn til den børnesagkyndiges sikkerhed bestemme, at rådgivningen skal foregå i statsforvaltningens lokaler.

Det bemærkes, at den politiske aftale nævnt i afsnit 1.2. alene vedrører børnesagkyndig rådgivning i sager, hvor der skal ske tvangsfuldbyrdelse af samvær. Regeringen finder imidlertid, at de hensyn, som aftalen bygger på, også gør sig gældende i sager om tvangsfuldbyrdelse af andre typer sager om forældreansvar – forældremyndighed og barnets bopæl. Forslaget omfatter således også disse sagstyper, når der skal ske tvangsmæssig fuldbyrdelse, herunder også internationale sager, jf. ovenfor.

3.5.3. Den foreslåede ordning

Efter retsplejelovens § 536, stk. 2, kan de domme, kendelser, retsforlig, afgørelser, aftaler og anmodninger, der er nævnt i retsplejelovens § 536, stk. 1, fuldbyrdes ved anvendelse af bl.a. umiddelbar magt.

Det foreslås, at der i retsplejelovens § 537 indsættes en ny bestemmelse (§ 537, stk. 4.), hvorefter fogedretten inden fuldbyrdelse ved anvendelse af umiddelbar magt kortvarigt udsætter sagen, medmindre der foreligger særlige omstændigheder. Statsforvaltningen skal derefter tilbyde forældrene børnesagkyndig rådgivning.

Den nye bestemmelse skal gælde for alle sager om tvangsfuldbyrdelse af forældreansvar (forældremyndighed, barnets bopæl og samvær), der er omfattet af retsplejelovens kapitel 48 a, jf. beskrivelsen af anvendelsesområdet for bestemmelserne i dette kapitel i afsnit 3.5.1.2.

Den foreslåede rådgivning skal først og fremmest søge at undgå, at det er nødvendigt at fuldbyrde

samvær eller tilbagegivelse af et barn ved anvendelse af umiddelbar magt. Såfremt dette ikke lykkes, skal rådgivningen søge at sætte forældrene bedre i stand til at håndtere situationen, hvor barnet overgives fra den ene forælder til den anden forælder.

Henset til at sager om tvangsfuldbyrdelse af forældreansvar (forældremyndighed, barnets bopæl og samvær) som udgangspunkt er hastende, at de på grund af højt konfliktniveauet mellem forældrene typisk har været under behandling i et stykke tid, og at rådgivningstilbuddet ikke må forsinke tvangsfuldbyrdelsen unødigt, forudsættes det, at fogedretten som udgangspunkt kun kan udsætte fuldbyrdelsen i op til 2 uger. Udsættelse i mere end 2 uger forudsætter, at den, der har anmodet om tvangsfuldbyrdelsen erklærer sig indforstået hermed, eller at fogedretten finder yderligere udsættelse påkrævet af hensyn til barnet.

Udgangspunktet er således, at fogedretten kortvarigt skal udsætte sagen inden fuldbyrdelse ved anvendelse af umiddelbar magt. Fogedretten bør imidlertid have mulighed for at undlade at udsætte fuldbyrdelsen, hvis der foreligger særlige omstændigheder. Særlige omstændigheder kan være, at en udsættelse af sagen vil vanskeliggøre fuldbyrdelsen, at barnet risikerer at lide (yderligere) overlast ved udsættelse af sagen, eller at fogedretten mener, at ingen af forældrene vil kunne få noget ud af rådgivningen. Derimod bør sagen som udgangspunkt udsættes, selv om begge forældre erklærer, at de ikke er interesseret i rådgivning. Dette skyldes, at de børnesagkyndige bør have mulighed for at søge at overbevise forældrene om, at de af hensyn til barnet bør deltage i rådgivningen.

Straks efter udsættelsen af fogedsagen skal statsforvaltningen tilbyde forældrene rådgivning, eventuelt telefonisk. Fogedretten underretter statsforvaltningen om, at sagen er blevet udsat.

Statsforvaltningen skal være fleksibel med hensyn til, hvor og hvornår rådgivningen gennemføres. Rådgivningsmøderne afholdes som udgangspunkt i forældrenes hjem, men de kan også afholdes i statsforvaltningens lokaler.

Rådgivningen afholdes som udgangspunkt med forældrene hver for sig, og der gennemføres rådgivning med den ene forælder, selv om den anden forælder ikke ønsker rådgivning.

Rådgivning skal være gennemført inden det tidspunkt, som fogedretten har udsat sagen til.

Rådgiverne orienterer statsforvaltningen og fogedretten om, i hvilket omfang der er gennemført rådgivning, og om eventuelle aftaler, der er indgået under rådgivningen. Såfremt rådgivningen ikke har ført til enighed mellem forældrene, således at fogedsagen kan anses for forligt, og rekvirenten har oplyst, at denne ønsker fogedsagen fortsat, orienterer rådgiverne også fogedretten om dette. Herefter fortsætter fogedretten behandlingen af sagen.

Reglerne om rådgivningen foreslås indsat i forældreansvarsloven som en ny bestemmelse, § 32 a.

4. Ligestillingsmæssige konsekvenser

Forældreansvarslovens udgangspunkt er, at barnet har kontakt med begge forældre, også selvom forældrene ikke bor sammen.

I dag opstår der situationer, hvor barnet ikke har kontakt med samværsforælderen – i de fleste tilfælde barnets far – mens statsforvaltningen behandler en sag om eksempelvis fastsættelse af samvær, også selvom barnet ind til for kort tid siden boede sammen med samværsforælderen eller havde jævnlig kontakt med samværsforælderen. Der opstår også situationer, hvor samvær bortfalder i en længere periode, fordi bopælsforælderen holder ferie med barnet ud over det sædvanlige.

Lovforslaget indeholder en række forslag, der skal sikre, at kontakten mellem barnet og samværsforælderen ikke unødigt afbrydes.

Forslaget øger således ligestillingen mellem samværsforælderen og bopælsforælderen i relation til barnets kontakt til begge forældre, og forslaget har derfor positive ligestillingsmæssige konsekvenser.

5. Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige

Lovforslaget medfører mindre ressourceforbrug for statsforvaltningen i forhold til midlertidige samværsafgørelses endelighed, mødepligt og automatiseret erstatningssamvær. Samtidig medfører lovforslaget øget ressourceforbrug for statsforvaltningen til behandlingen af sager om midlertidigt kontaktbevarende samvær, afgørelser om bortfald af samvær og børnesagkyndig rådgivning ved fuldbyrdelse af forældreansvar.

Lovforslaget medfører samlet set en merudgift for statsforvaltningen på 0,1 mio. kr. i 2015 og 0,2 mio. kr. årligt fra 2016 og frem.

Lovforslaget medfører herudover ikke merudgifter for det offentlige af betydning.

6. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet.

Lovforslaget har ingen økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.

7. Miljømæssige konsekvenser

Lovforslaget har ingen miljømæssige konsekvenser.

8. Administrative konsekvenser for borgerne

Lovforslaget vil betyde en administrativ lettelse for en række forældre, idet de med forslaget ikke skal søge om erstatningssamvær, når et samvær ikke gennemføres. Samtidig behøver en samværsforælder ikke længere at søge om fastsættelse af endeligt samvær efter afslutningen af en forældremyndigheds- og/eller bopælssag, hvor der under sagen har været fastsat midlertidigt samvær.

9. Forholdet til EU-retten

Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter.

10. Hørte myndigheder og organisationer m.v.

Et udkast til lovforslag har i perioden fra den 29. september 2014 til den 27. oktober 2014 været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer m.v.:

Advokatrådet, Ankestyrelsen, Barnets Tarv Nu, Bedsteforældrene – imod forældreansvarsloven, Byretterne, Børne- og Kulturchefforeningen, Børnerådet, Børnesagens Fællesråd, Børns Vilkår, Dansk Psykolog Forening, Dansk Socialrådgiverforening, Danske Advokater, Danske Familieadvokater, Daspcan – Dansk Selskab til Forebyggelse af Børnemishandling og Omsorgssvigt, Den Danske Dommerforening, Dommerfuldmægtigforeningen, Domstolenes Tjenestemandsförening, Domstolsstyrelsen, Et barn to forældre, Familiens Forening, Foreningen af Offentlige Chefer i Statsforvaltningen, Foreningen af Socialchefer i Danmark, Foreningen af Statsforvaltningsjurister, Foreningen Far til Støtte for Børn og Forældre, HK/ Danmark, HK Landsklubben Danmarks Domstole, Institut for Menneskerettigheder, KL, Kvinderådet, Landsforeningen af Aktive Bedsteforældre, Landsforeningen Børn og Samvær, Landsorganisationen af

Kvindekrisecentre (LOKK), Mande Krisecentret, Mødrehjælpen, Red Barnet, Rigsombudsmanden i Grønland, Rigsombudsmanden på Færøerne, Statsforvaltningen, Vestre Landsret, Østre Landsret.

11. Sammenfattende skema

	Positive konsekvenser/mindreudgifter	Negative konsekvenser/merudgifter
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Forslaget medfører samlet set en merudgift for statsforvaltningen på 0,1 mio. kr. i 2015 og 0,2 mio. kr. årligt fra 2016 og frem.
Administrative konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Lovforslaget medfører mindre ressourceforbrug for statsforvaltningen i forhold til midlertidige samværsafgørelses endelighed, mødepligt og automatiseret erstatningssamvær.	Lovforslaget medfører øget ressourceforbrug for statsforvaltningen til behandlingen af sager om midlertidigt kontaktbevarende samvær, afgørelser om bortfald af samvær og børnesagkyndig rådgivning ved fuldbyrdelse af forældreansvar.
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Lovforslaget vil betyde en administrativ lettelse for en række forældre, idet de med forslaget ikke skal søge om erstatningssamvær, når et samvær ikke gennemføres. Samtidig behøver en samværsforælder ikke længere at søge om fastsættelse af endeligt samvær efter afslutningen af en forældremyndigheds- og/eller bopælssag, hvor der under sagen har været fastsat midlertidigt samvær.	Ingen
Forholdet til EU-retten	Forslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter.	

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1

Det foreslås, at der i forældreansvarsloven indsættes en ny bestemmelse (§ 21 a) hvorefter fastsat eller aftalt samvær kun bortfalder, når forældrene har aftalt det, eller når statsforvaltningen, ministeren for

børn, ligestilling, integration og sociale forhold eller fogedretten har truffet afgørelse om bortfald af samvær efter lovens § 21 eller § 29, stk. 3, eller efter § 536, stk. 4, i retsplejeloven. Hermed tydeliggøres det for forældrene, at aftalt eller fastsat samvær som udgangspunkt ikke bortfalder, og at de rammer, der er sat for samværet, skal overholdes, da formålet er, at barnet skal sikres en kontinuerlig kontakt med samværsforælderen.

I modsætning til den gældende ordning medfører forslaget, at hvis bopælsforælderen vil placere sin ferie med barnet uden for almindelige ferie- og helligdagsperioder på en sådan måde, at det går ud over barnets samvær med samværsforælderen, og der ikke kan opnås enighed mellem forældrene om dette, skal bopælsforælderen med forslaget søge om bortfald af det samvær, der falder sammen med den ønskede ferie.

En sådan ansøgning fra bopælsforælderen afgøres efter lovens § 21, men som beskrevet i afsnit 3.2.1. kan statsforvaltningen efter lovens § 39, stk. 1, afvise at behandle sådanne ansøgninger.

Med forslaget ændres ikke ved, at barnet har ret til ferie med begge forældre, og at bopælsforælderen som hidtil har ret til at planlægge sin ferie med barnet i de ferieperioder, hvor barnet ikke har feriesamvær med den anden forælder eller uden for almindelige ferieperioder, når der ikke er løbende samvær.

Der henvises til de almindelige bemærkninger, afsnit 3.2.

Til nr. 2

Det fremgår af § 29, stk. 1, i forældreansvarsloven, at statsforvaltningen under en sag om forældremyndighed, om barnets bopæl, om samvær eller om anden kontakt efter anmodning kan træffe afgørelse om midlertidigt samvær eller om anden kontakt. Det fremgår af § 29, stk. 2, at en midlertidig afgørelse om samvær gælder, indtil der foreligger en endelig afgørelse om samvær, der kan fuldbyrdes, en aftale om samværet eller en afgørelse eller aftale om anden kontakt.

Som en konsekvens af, at der i § 29 indsættes et nyt stk. 3, jf. lovforslagets § 1, nr. 3, hvorefter en midlertidig afgørelse om samvær truffet under en sag om forældremyndighed eller om barnets bopæl bliver endelig, når der foreligger en endelig afgørelse om forældremyndighed eller barnets bopæl, der kan fuldbyrdes, eller en aftale om forældremyndighed eller bopæl, ændres § 29, stk. 2, sådan, at en midlertidig afgørelse om samvær, som er truffet under en samværsag, som hidtil gælder indtil der foreligger en endelig afgørelse om samvær, der kan fuldbyrdes, en aftale om samværet eller en afgørelse eller aftale om anden kontakt.

Der henvises til de almindelige bemærkninger, afsnit 3.3.

Til nr. 3

Det fremgår af § 29, stk. 1, at statsforvaltningen under en sag om forældremyndighed, om barnets bopæl, om samvær eller om anden kontakt efter anmodning kan træffe afgørelse om midlertidigt samvær eller om anden kontakt. Det fremgår af § 29, stk. 2, at en midlertidig afgørelse om samvær gælder, indtil der foreligger en endelig afgørelse om samvær, der kan fuldbyrdes, en aftale om samværet eller en afgørelse eller aftale om anden kontakt.

En midlertidig afgørelse om samvær bortfalder således ikke, når der er truffet afgørelse i en sag om forældremyndighed eller bopæl, men alene når der er taget endelig stilling til samværet ved en afgørelse eller aftale herom.

Selvom midlertidige afgørelser om samvær efter den gældende lovgivning ikke bortfalder, når der er

truffet afgørelse eller indgået aftale om forældremyndigheden eller bopælen, er afgørelsens midlertidige karakter ikke er hensigtsmæssig i forhold til forældre i konflikt.

Derfor foreslås det i lovens § 29 at indsætte et nyt *stk. 3*, hvorefter en afgørelse om samvær truffet under en sag om forældremyndighed eller bopæl bliver endelig, når der foreligger en endelig afgørelse om forældremyndighed eller barnets bopæl, der kan fuldbyrdes, eller en aftale om forældremyndighed eller barnets bopæl.

Forslaget vil medføre, at det ikke vil være nødvendigt for samværsforælderen igen at rette henvendelse til statsforvaltningen med henblik på en endelig afgørelse om samvær, hvis det midlertidige samvær ønskes opretholdt.

Afgørelsens endelighed medfører ikke, forældrene afskæres fra at søge om ændring af samværets omfang m.v.

Som en konsekvens af den nye bestemmelse i § 29, stk. 3, konsekvensrettes § 29, stk. 2, jf. forslagets § 1, nr. 2.

Der henvises til de almindelige bemærkninger, afsnit 3.3.2.2.

Til nr. 4

Det fremgår af lovens § 29, stk. 1, at statsforvaltningen under en sag om forældremyndighed, om barnets bopæl, om samvær eller om anden kontakt efter anmodning bl.a. kan træffe afgørelse om midlertidigt samvær.

Efter § 11 i bekendtgørelse om forældremyndighed, barnets bopæl, samvær m.v. skal statsforvaltningen træffe en midlertidig afgørelse om samvær efter lovens § 29 hurtigst muligt og så vidt muligt inden 4 uger.

For at styrke den mulighed, som statsforvaltningen allerede har for at fastsætte midlertidigt samvær foreslås det, at indsætte en ny bestemmelse, § 29 a, i loven, hvorefter statsforvaltningen skal træffe en midlertidig afgørelse om kontaktbevarende samvær hurtigst muligt og inden 3 uger. Dette skal sikre kontakt mellem barn og forælder, hvor der ikke er kontakt, og hvor der ikke er grund til at tro, at det ikke er bedst for barnet, at der er kontakt.

Dette forslag vil finde anvendelse på de situationer, hvor samlivet lige er ophævet, eller hvor der indtil for nylig var jævnligt samvær mellem barnet og samværsforælderen, men hvor kontakten på ansøgningstidspunktet er afbrudt. Forslaget finder således ikke anvendelse, hvis der gennem længere tid ikke har været samvær, eller hvis der aldrig har været samvær.

Ansøgninger om fastsættelse af samvær, hvoraf det fremgår, at der er kontakt i et eller andet omfang, og hvor der derfor ikke er behov for en midlertidig afgørelse, er heller ikke omfattet af forslaget.

Når statsforvaltningen modtager en ansøgning om fastsættelse af samvær og det oplyses, at der ikke er kontakt mellem barnet og den forælder, barnet ikke bor hos, kræver fastsættelse af midlertidig kontaktbevarende samvær ikke en særskilt anmodning fra samværsforælderen herom. I forlængelse af dette forslag og forslaget om mødepligt i statsforvaltningen, jf. forslaget til den nye bestemmelse i § 31 a, stk. 2, i lovforslagets § 1, nr. 5 samt afsnit 3.4., skal statsforvaltningens sagsbehandling tilrettelægges sådan, at forældrene med det samme vejledes om processen, herunder at der hurtigt kan fastsættes et midlertidigt kontaktbevarende samvær, hvis der ikke er begrundet tvivl om, at dette er til bedste for barnet. Der fastsættes ikke midlertidig kontaktbevarende samvær, hvis samværsforælderen meddeler statsforvaltningen, at han eller hun ikke ønsker et sådant samvær fastsat.

Indførelsen af en lovbestemt frist for, hvornår statsforvaltningen skal have truffet en midlertidig afgørelse om kontaktbevarende samvær foreslås understøttet af, at statsforvaltningen kan fastsætte et standardiseret minimumssamvær. Formålet hermed er at undgå, at sagsbehandlingen trækker ud, og at formålet med en midlertidig afgørelse dermed forspildes, idet forælderenes mulighed for at gøre konkrete og mere detaljerede indsigelser gældende over for samværets omfang m.v. begrænses under behandlingen af sagen om midlertidigt kontaktbevarende samvær.

Bemyndigelsesbestemmelsen i lovens § 42, nr. 1, hvorefter ministeren for børn, ligestilling, integration og sociale forhold kan fastsætte regler om behandling af sager om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær m.v. udnyttes til at fastsætte nærmere regler om dette minimumssamvær, herunder om samværets omfang og placering. Minimumssamværets omfang tilpasses barnets alder.

Muligheden for at fastsætte et sådant standardiseret samvær vil alene finde anvendelse i de situationer, hvor der ikke er kontakt mellem barnet og den forælder, som det ikke bor sammen med, og hvor der ikke er omstændigheder, der kan begrunde, at afbrydelsen af kontakten mellem barn og samværsforælderen opretholdes.

Når der er truffet afgørelse om midlertidigt kontaktbevarende samvær, fortsætter statsforvaltningen behandlingen af sagen med henblik på en endelig afgørelse. En midlertidig afgørelse om kontaktbevarende standardiseret minimumssamvær afskærer ikke statsforvaltningen fra senere at træffe en anden midlertidig afgørelse efter lovens § 29.

Finder statsforvaltningen, at betingelserne for at fastsætte midlertidigt kontaktbevarende samvær ikke er opfyldt, skal statsforvaltningen træffe afgørelse om afslag herpå.

I situationer, hvor statsforvaltningen træffer afgørelse om, at det ikke er til barnets bedste, at der fastsættes et midlertidigt kontaktbevarende samvær, skal statsforvaltningen vurdere, om der i stedet kan træffes en midlertidig samværsafgørelse efter lovens § 29, jf. afsnit 3.3.1.

Endelig foreslås der i § 29 a indsat en bestemmelse (2. pkt.), hvorefter § 29, stk. 2 og 3, finder tilsvarende anvendelse på en afgørelse om midlertidigt kontaktbevarende samvær, der træffes under en sag om samvær (§ 29, stk. 2, som foreslået ændret ved lovforslagets § 1, nr. 2,) eller under en sag om forældremyndighed og barnets bopæl (§ 29, stk. 3, som foreslået indsat i § 29 ved lovforslagets § 1, nr. 3.). Dette forslag indebærer, at en afgørelse om midlertidigt kontaktbevarende samvær gælder, indtil der foreligger en endelig afgørelse om samvær, der kan fuldbyrdes, eller der foreligger en aftale om samværet, og at afgørelsen bliver endelig, når der foreligger en endelig afgørelse om forældremyndighed eller barnets bopæl, der kan fuldbyrdes, eller der foreligger en aftale om forældremyndigheden eller barnets bopæl.

Der henvises til de almindelige bemærkninger afsnit 3.3.

Til nr. 5

Det fremgår af lovens § 31 a, at statsforvaltningen ved anmodning om en afgørelse om forældremyndighed, barnets bopæl eller samvær indkalder parterne til et møde (vejledningsmøde), medmindre anmodningen alene vedrører en afgørelse om anden kontakt som nævnt i § 22. Statsforvaltningen kan undlade at indkalde parterne til et møde, hvis det er unødvendigt eller uhensigtsmæssigt at afholde et møde. Deltagelse i mødet er frivilligt.

For at fremme begge forældres aktive og loyale medvirken til sagens behandling og for at undgå at sagens proces og afklaring forhales, indsættes et *stk. 2* i § 31 a, hvorefter parterne har pligt til at deltage i vejledningsmødet, medmindre helt særlige omstændigheder gør sig gældende.

Det vil fortsat være frivilligt for forældrene at tage i mod statsforvaltningens konfliktløsningstilbud; børnesagkyndig rådgivning, konfliktmægling og tværfaglige møder.

I forhold til de situationer, hvor der uden grund ikke er kontakt mellem barnet og den forælder, som det ikke bor hos, skal forslaget ses i sammenhæng med forslaget om styrkelse af statsforvaltningens mulighed for i disse situationer at fastsætte et midlertidigt kontaktbevarende samvær, jf. afsnit 3.3.2.1. og den foreslåede nye bestemmelse i § 29 a, jf. lovforslagets § 1, nr. 4.

Der vil være situationer, hvor forældrene har en gyldig grund til ikke at give møde. Det vil i sådanne tilfælde være muligt for forældrene at anmode om omberømmelse af mødet, herunder en kortvarig udsættelse af mødet, uden at dette vil kunne tillægges betydning for sagens behandling. Dette vil f.eks. være tilfældet, hvis en forælder på grund af sygdom ikke kan møde. Statsforvaltningen skal dog være opmærksom på, at aflysningen ikke sker af chikanøse grunde og skal derfor i tilfælde af aflysning på grund af sygdom bede forælderen fremlægge en lægeerklæring som dokumentation for, at forælderen ikke har kunnet deltage i mødet på grund af sygdommen. Dette kan dog undtagelsesvist undlades, hvis der efter en konkret vurdering skønnes ikke at være behov herfor. Omberømmelse skal også være en mulighed, hvis det vurderes, at dette er nødvendigt for at sikre forælderen muligheden for at lade sig repræsentere af en advokat eller have en bisidder med til mødet.

Forslaget er ikke til hinder for, at der afholdes møder med forældrene hver for sig, f.eks. fordi den ene forælder ikke ønsker at møde den anden på grund af voldelig adfærd o.lign.

Forslaget medfører i øvrigt ikke en ændret proces i forhold til mødevirksomhed i sager om forældremyndighed og/eller bopæl, jf. afsnit 3.3.1. Det vil ligeledes fortsat være frivilligt for forældrene at tage i mod statsforvaltningens konfliktløsningstilbud (børnesagkyndig rådgivning, konfliktmægling og tværfaglige møder).

Der henvises til de almindelige bemærkninger, afsnit 3.4.

Til nr. 6

Efter retsplejelovens § 536, stk. 2, kan de domme, kendelser, retsforlig, afgørelser, aftaler og anmodninger, der er nævnt i retsplejelovens § 536, stk. 1, fuldbyrdes ved anvendelse af bl.a. umiddelbar magt.

Ved lovforslagets § 2 foreslås der i retsplejelovens § 537 indsat en ny bestemmelse (*stk. 4*), hvorefter fogedretten inden fuldbyrdelse ved anvendelse af umiddelbar magt kortvarigt udsætter sagen på gennemførelse af børnesagkyndig rådgivning efter § 32 a i forældreansvarsloven, medmindre der foreligger særlige omstændigheder.

Det foreslås, at der i forældreansvarsloven indsættes en ny bestemmelse (§ 32 a) om denne børnesagkyndige rådgivning. Rådgivningen supplerer statsforvaltningens generelle rådgivningstilbud efter lovens § 32, der er beskrevet i de almindelige bemærkninger, afsnit 3.5.1. 1. Rådgivning efter den nye bestemmelse i § 32 a er alene rettet mod sager om tvangsfuldbyrdelse af forældreansvar (forældremyndighed, barnets bopæl og samvær), hvor næste skridt ellers vil være en udkørende fogedforretning med henblik på anvendelse af umiddelbar magt med politiets bistand.

Den foreslåede rådgivning skal først og fremmest søge at undgå, at det er nødvendigt at anvende umiddelbar magt for at fuldbyrde forældreansvar. I de situationer, hvor en udkørende fogedforretning med henblik på anvendelse af umiddelbar magt alligevel gennemføres, skal rådgivningen søge at sætte forældrene bedre i stand til at håndtere situationen, hvor barnet overgives fra den ene forælder til den anden forælder.

Under rådgivningen vil den børnesagkyndige ud fra sit kendskab til familien og dens konflikter mv. bl.a. kunne tage skridt til opblødning af konflikten. Den børnesagkyndige vil endvidere kunne drøfte barnets behov og mulige reaktioner på tvangsfuldbyrdelse med forældrene og give dem redskaber til at håndtere situationen, både i forhold til barnet og til dem selv. Derigennem får forældrene anledning til at genoverveje sagen og prøve at finde andre muligheder end en udkørende fogedforretning med henblik på anvendelse af umiddelbar magt.

Når statsforvaltningen modtager meddelelse fra fogedretten om, at fogedsagen er blevet udsat efter den foreslåede nye bestemmelse i retsplejelovens § 537, stk. 4, skal statsforvaltningen straks tilbyde forældrene rådgivning, eventuelt telefonisk. Det skal i tilbuddet understreges, at det er frivilligt at deltage i rådgivningen.

Statsforvaltningen skal være fleksibel med hensyn til, hvor og hvornår rådgivningen gennemføres. Rådgivningsmøderne afholdes som udgangspunkt i forældrenes hjem, men de kan også afholdes i statsforvaltningens lokaler, f.eks. hvis en forælder anmoder om det, eller det er påkrævet af hensyn til rådgiverens sikkerhed.

Rådgivningen afholdes som udgangspunkt med forældrene hver for sig. Der gennemføres rådgivning med den ene forælder, selv om den anden forælder ikke ønsker rådgivning. Hvis forældrene er enige herom, kan rådgivningen afholdes med dem begge. Som led i rådgivningen kan der afholdes flere rådgivningsmøder.

Hvis der skal være rådgivning, skal den være gennemført inden det tidspunkt, som fogedretten har udsat sagen til.

Rådgiverne må ikke uden samtykke fra den pågældende forælder videregive oplysninger fra rådgivningen til hverken statsforvaltningen eller fogedretten. De skal alene orientere statsforvaltningen og fogedretten om, i hvilket omfang der er gennemført rådgivning, og om eventuelle aftaler, der er indgået under rådgivningen. Såfremt rådgivningen ikke har ført til enighed mellem forældrene, således at fogedsagen kan anses for forliget, og rekvirenten har oplyst, at denne ønsker fogedsagen fortsat, orienterer rådgiverne dog også fogedretten om dette. Herefter fortsætter fogedretten behandlingen af sagen.

Der henvises til de almindelige bemærkninger, afsnit 3.5.

Til nr. 7

Det foreslås, at der i forældreansvarslovens § 42, der giver ministeren for børn, ligestilling, integration og sociale forhold bemyndigelse til bl.a. at fastsætte regler om behandling af samværsager, indsættes en ny bestemmelse (nr. 3), der giver ministeren bemyndigelse til at fastsætte regler om erstatningssamvær.

Denne bemyndigelse skal benyttes til at fastsætte regler om automatisk fastsættelse af erstatningssamvær, herunder betingelser for fastsættelse af erstatningssamvær, placeringen af erstatningssamvær, vilkårene for erstatningssamvær m.v.

Disse regler, der fastsættes i en bekendtgørelse, vil blive udformet i overensstemmelse med bemærkningerne i afsnit 3.3.2.1. Bemyndigelsen giver ministeren mulighed for at udforme reglerne, sådan at det automatisk fastsatte erstatningssamvær kan fungere bedst muligt i praksis, herunder mulighed for at justere reglerne i lyset af erfaringerne med anvendelsen af ordningen.

Formålet med automatisk fastsættelse af erstatningssamvær er dels at undgå den svækkelse af barnets kontakt med samværsforælderen, som aflysning af et samvær har medført, dels at søge at undgå, at

bopælsforælderen igen aflyser samvær, når bopælsforælderen ved, at aflysning af samvær straks medfører fastsættelse af et nyt samvær.

Efter forslaget fastsættes der automatisk samvær i den følgende uge, når et samvær er blevet aflyst. Fastsættelse af erstatningssamvær kræver således ikke en ansøgning fra samværsforælderen, men samværsforælderen skal i umiddelbar tilknytning til aflysningen meddele bopælsforælderen, at samværsforælderen ønsker at have erstatningssamvær.

Det automatisk fastsatte erstatningssamvær placeres i den efterfølgende uge i samme omfang, på samme tidspunkt (ugedag) og på samme vilkår som det aflyste samvær.

Den foreslåede ordning omfatter alle aftalte og fastsatte samvær, men den har kun praktisk betydning i de situationer, hvor forældrene ikke kan indgå aftaler om ændring af samværet. Forældre kan således fortsat aftale ændringer af samvær, når der er behov for det.

Erstatningssamvær udløses automatisk uanset aflysningsgrunden, herunder også barnets sygdom. Dette skyldes, at barnets kontakt med samværsforælderen ikke bør svækkes ved, at samvær aflyses. En aftale eller afgørelse om samvær vil sætte barnets kontakt med begge forældre i faste og forudsigelige rammer, som begge forældre vil planlægge ud fra. Hensynet til, at barnet løbende har kontakt med begge forældre, må vægtes tungere end barnets deltagelse i andre aktiviteter, herunder familiearrangementer.

Aflysning af samvær, der skyldes samværsforælders forhold, udløser dog ikke erstatningssamvær.

Erstatningssamvær bortfalder endvidere, hvis det helt eller delvist placeres i en ferie- eller helligdagsperiode, hvor barnet efter samværsordningen skal være sammen med bopælsforælderen.

Hvis samværsforælderen er forhindret i at have erstatningssamvær med barnet i ugen efter det aflyste samvær, bortfalder erstatningssamværet.

Aflyser bopælsforælderen erstatningssamværet, fastsættes der automatisk et nyt erstatningssamvær ugen efter, medmindre erstatningssamværet falder på et tidspunkt, hvor samværsforælderen efter samværsordningen alligevel skulle have samvær med barnet.

Den foreslåede ordning ændrer ikke ved fogedrettens kompetence til at fastsætte erstatningssamvær efter retsplejelovens § 536, stk. 5.

Forslaget om automatisk fastsættelse af erstatningssamvær hænger sammen med forslaget i § 1, nr. 1, om indsættelse af en ny bestemmelse i forældreansvarsloven (§ 21 a), hvorefter samvær kun bortfalder, hvis forældrene aftaler det, eller statsforvaltningen bestemmer det.

Der henvises til de almindelige bemærkninger, afsnit 3.2.

Til § 2

Efter retsplejelovens § 536, stk. 2, kan de domme, kendelser, retsforlig, afgørelser, aftaler og anmodninger, der er nævnt i retsplejelovens § 536, stk. 1, fuldbyrdes ved anvendelse af bl.a. umiddelbar magt.

Det foreslås, at der i retsplejelovens § 537 indsættes en ny bestemmelse (*stk. 4*), hvorefter fogedretten inden fuldbyrdelse ved anvendelse af umiddelbar magt kortvarigt udsætter sagen med henblik på gennemførelse af børnesagkyndig rådgivning efter den foreslåede bestemmelse i § 32 a i forældreansvarsloven (lovforslagets § 1, nr. 6), medmindre der foreligger særlige omstændigheder.

Bestemmelsen finder således kun anvendelse i de sager, hvor fogedretten ellers ville beslutte, at sagen skulle fortsætte som en udkørende fogedforretning med henblik på udlevering af barnet ved anvendelse

af umiddelbar magt. Det forudsættes således, at fogedretten inden udsættelse af sagen efter den foreslåede bestemmelse i § 537, stk. 4, har indhentet en børnesagkyndig erklæring og har afholdt samtale med barnet efter retsplejelovens § 536, stk. 3, og § 537, stk. 2, hvis der var behov for det, og at fogedretten har vurderet, at retten har udtømt sine muligheder for at mægle forlig i sagen. Det er op til fogedretten at vurdere, hvornår det i den konkrete sag er bedst for barnet at udsætte sagen med henblik på at give forældrene rådgivningstilbud efter den foreslåede ordning. Det er også fogedretten, der tager stilling til udsættelse af fogedsagen med henblik på rådgivningstilbud i situationer, hvor landsretten under en kæresag har bestemt, at sagen skal fremmes, og derefter har returneret sagen til fogedretten.

Bestemmelsen berører således ikke de forligsbestræbelser, som fogedretterne foretager i dag.

Bestemmelsen gælder for alle sager om tvangsfuldbyrdelse af forældreansvar (forældremyndighed, barnets bopæl og samvær), der er omfattet af retsplejelovens kapitel 48 a, jf. beskrivelsen af anvendelsesområdet for bestemmelserne i dette kapitel i afsnit 3.5.1.2.

Det beror på fogedrettens skøn, hvor længe sagen bør udsættes, men sagen bør kun udsættes i mere end 2 uger, hvis rekvirenten erklærer sig indforstået hermed, eller hvis fogedretten finder udsættelse af sagen i mere end 2 uger påkrævet af hensyn til barnet, f.eks. fordi det ikke har været muligt at gennemføre eller afslutte den børnesagkyndige rådgivning efter den foreslåede bestemmelse i forældreansvarslovens § 32 a.

Der er herved taget højde for, at sager om tvangsfuldbyrdelse af forældreansvar (forældremyndighed, barnets bopæl og samvær) som udgangspunkt er af hastende karakter, men at disse sager af hensyn til barnet kortvarigt bør udsættes på børnesagkyndig rådgivning, hvis den eneste løsning på sagen må antages at være fuldbyrdelse ved anvendelse af umiddelbar magt.

Udgangspunktet er, at fogedretten kortvarigt skal udsætte sagen inden fuldbyrdelse ved anvendelse af umiddelbar magt. Fogedretten bør imidlertid have mulighed for helt at undlade at udsætte sagen på gennemførelse af børnesagkyndig rådgivning efter den foreslåede bestemmelse i forældreansvarslovens § 32 a, hvis der foreligger særlige omstændigheder, f.eks. hvis udsættelse vil vanskeliggøre fuldbyrdelsen, hvis barnet risikerer at lide (yderligere) overlast ved udsættelse af sagen, eller hvis fogedretten mener, at ingen af forældrene vil kunne have udbytte af rådgivningen. Dette kan bl.a. være tilfældet, hvis forældrene tidligere har modtaget rådgivning efter den foreslåede ordning eller tidligere har afvist at deltage i rådgivning efter at have modtaget tilbud herom. Derimod udgør det ikke særlige omstændigheder, at begge forældre erklærer, at de ikke er interesseret i børnesagkyndig rådgivning. Dette skyldes, at den børnesagkyndige rådgiver bør have mulighed for at søge at overbevise forældrene om, at de af hensyn til barnet bør deltage i rådgivningen.

Da den børnesagkyndige rådgivning gennemføres af hensyn til barnet, skal fogedretten tage stilling til udsættelse af sagen på gennemførelse af rådgivning, selv om ingen af forældrene har anmodet om udsættelse.

Fogedrettens afgørelse om udsættelse af sagen træffes om fornødent ved kendelse, der kan kæres efter reglerne i retsplejelovens kapitel 53.

Fogedretten skal straks efter udsættelsen af sagen orientere statsforvaltningen herom, således at statsforvaltningen kan tilbyde forældrene børnesagkyndig rådgivning.

Rådgivningen skal være gennemført inden det tidspunkt, som fogedretten har udsat sagen til.

Rådgiverne orienterer statsforvaltningen og fogedretten om, i hvilket omfang der er gennemført rådgivning, og om eventuelle aftaler, der er indgået under rådgivningen. Såfremt rådgivningen ikke har ført til

enighed mellem forældrene, således at fogedsagen kan anses for forliget, og rekvirenten har oplyst, at den ønsker sagen fortsat ved fogedretten, orienterer rådgiverne også fogedretten om dette. Rådgiverne må ikke uden samtykke fra den pågældende forælder videregive andre oplysninger fra rådgivningen. Herefter fortsætter fogedretten behandlingen af sagen.

Til § 3

Ved fastsættelsen af ikrafttrædelsestidspunktet skal der tages hensyn til, at der skal udarbejdes en række nye administrative forskrifter. Lovens ikrafttrædelse foreslås i § 3, stk. 1, fastsat til den 1. oktober 2015.

Dette indebærer, at de nye regler om forældreansvar (forældremyndighed, barnets bopæl og samvær) træder i kraft den 1. oktober 2015, og at reglerne finder anvendelse på verserende sager om forældreansvar og på allerede trufne afgørelser om forældreansvar.

Dette er ønskeligt i relation til enkelte af de nye bestemmelser, mens der i relation til de øvrige bestemmelser er behov for andre ordninger, jf. lovforslagets § 3, stk. 2-4.

Det foreslås, at den nye bestemmelse i forældreansvarslovens § 21 a (lovforslagets § 1, nr. 1,) om, at samvær kun bortfalder, når forældrene har aftalt det, eller statsforvaltningen har truffet afgørelse herom, finder anvendelse på aftaler om samvær, der er indgået før og efter lovens ikrafttræden, og at bestemmelsen ligeledes finder anvendelse på afgørelser om samvær, der er truffet før og efter lovens ikrafttræden. Bestemmelsen finder anvendelse på samvær, der begynder efter lovens ikrafttræden. Dette forslag følger af ikrafttrædelsesbestemmelsen, og der er derfor ikke behov for en særskilt overgangsbestemmelse.

Af hensyn til barnet bør de foreslåede bestemmelser om børnesagkyndig rådgivning i forældreansvarslovens § 32 a og retsplejelovens § 537, stk. 4, (lovforslagets § 1, nr. 6, og § 2) også finde anvendelse på verserende fogedsager om forældreansvar (forældremyndighed, barnets bopæl og samvær). Dette følger af ikrafttrædelsesbestemmelsen, og der er derfor ikke behov for en særskilt overgangsbestemmelse.

De bestemmelser om automatisk udløsning af erstatningssamvær, som fastsættes efter den nye bestemmelse i forældreansvarslovens § 42, nr. 3, (lovforslagets § 1, nr. 7,) vil alene finde anvendelse på samvær, der begynder efter lovens ikrafttræden. Der er ikke behov for en særskilt overgangsbestemmelse i loven herom.

Det foreslås, at bestemmelsen i forældreansvarslovens § 29, stk. 3, (lovforslagets § 1, nr. 3,) om, at midlertidige samværsafgørelser, der er truffet under en sag om forældremyndighed eller barnets bopæl, bliver endelige, når der foreligger en afgørelse eller aftale om forældremyndighed eller bopæl, ikke finder anvendelse på midlertidige afgørelser om samvær, der træffes før lovens ikrafttræden. Det samme gælder konsekvensændringen af forældreansvarslovens § 29, stk. 2, (lovforslagets § 1, nr. 2,). Dette indebærer, at § 29, stk. 2, i sin hidtidige affattelse fortsat finder anvendelse på afgørelser om samvær, der er truffet inden lovens ikrafttræden.

Der henvises til lovforslagets § 3, stk. 2.

De nye bestemmelser om midlertidigt kontaktbevarende samvær i forældreansvarslovens § 29 a (lovforslagets § 1, nr. 4,) og om pligt til at deltage i vejledningsmøder i lovens § 31 a, stk. 2, (lovforslagets § 1, nr. 5,) bør ikke finde anvendelse i sager om forældreansvar, som statsforvaltningen har modtaget inden lovens ikrafttræden, da statsforvaltningen i de fleste af disse sager allerede – hvor det er relevant – har taget stilling til spørgsmål om fastsættelse af midlertidigt samvær efter lovens § 29 og enten har afholdt eller indkaldt til vejledningsmøder. Det foreslås derfor, at disse to bestemmelser alene finder anvendelse

på anmodninger som forældremyndighed, barnets bopæl og samvær, som statsforvaltningen modtager efter lovens ikrafttræden. Der henvises til lovforslagets § 3, stk. 3 og 4.

Endelig foreslås det, at bestemmelserne om erstatningssamvær, der fastsættes i medfør af § 42, nr. 3, i forældreansvarsloven (lovforslagets § 1, nr. 7) også finder anvendelse på afgørelser og aftaler om samvær, der er truffet eller indgået før lovens ikrafttræden. Det foreslås videre, at et sådant erstatningssamvær kan tvangsfuldbyrdes efter reglerne i kapitel 48 a i retsplejeloven.

Tvangsfuldbyrdelse nødvendiggør således ikke ændringer af afgørelser og aftaler, der er truffet eller indgået før lovens ikrafttræden, og erstatningssamværet kan tvangsfuldbyrdes i det omfang, det nærmere fastsættes i en bekendtgørelse i medfør af § 42, nr. 3, i forældreansvarsloven (lovforslagets § 1, nr. 7). Det forudsættes herved, at der i øvrigt er tale om en afgørelse eller aftale om samvær, der kan tjene som grundlag for tvangsfuldbyrdelse i henhold til retsplejelovens § 478, stk. 1, nr. 1-3.

Der henvises til lovforslagets § 3, stk. 5.

For så vidt angår fuldbyrdelse af erstatningssamvær, når afgørelsen og aftalen om samvær er truffet eller indgået efter lovens ikrafttræden, henvises til afsnit 3.2.4.

Til § 4

Bestemmelsen i § 4 vedrører lovens territoriale område. Det foreslås i stk. 1, at loven ikke skal gælde for Færøerne og Grønland.

I stk. 2 foreslås det, at § 1 ved kongelig anordning helt eller delvist kan sættes i kraft for Færøerne og Grønland med de ændringer, som de færøske forhold tilsiger.

Forældreansvarsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1073 af 20. november 2012 med senere ændringer, er ikke sat i kraft for Færøerne. Reglerne om forældremyndighed og samvær m.v. findes i anordning nr. 228 af 15. marts 2007 om ikrafttræden for Færøerne af lov om forældremyndighed og samvær. Forældreansvarsloven er heller ikke sat i kraft for Grønland. Reglerne om forældremyndighed og samvær m.v. findes i anordning nr. 306 af 14. maj 1993 om ikrafttræden for Grønland af myndighedsloven. Forældreansvarsloven kan ved kongelig anordning sættes i kraft for Færøerne og Grønland.

Retsplejeloven gælder ikke for Færøerne og Grønland. De foreslåede ændringer af retsplejeloven, skal derfor ikke kunne sættes i kraft for Færøerne eller Grønland.

Lovforslaget sammenholdt med gældende lov

Gældende formulering

Lovforslaget

§ 1

I forældreansvarsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1085 af 7. oktober 2014, foretages følgende ændringer:

1. Efter § 21 indsættes før overskriften før § 22:

»§ 21 a. Fastsat eller aftalt samvær bortfalder kun, når forældrene har aftalt det, eller statsforvaltningen, ministeren for børn, ligestilling, integration og sociale forhold eller fogedretten har truffet afgørelse om bortfald af samvær efter § 21 eller § 29, stk. 3, eller efter § 536, stk. 4, i retsplejeloven.«

§ 29. Under en sag om forældremyndighed, om barnets bopæl, om samvær eller om anden kontakt kan statsforvaltningen efter anmodning træffe afgørelse om midlertidigt samvær eller om anden kontakt.

Stk. 2. En afgørelse efter stk. 1 gælder, indtil der foreligger en endelig afgørelse om samvær, der kan fuldbyrdes, en aftale om samværet eller en afgørelse eller aftale om anden kontakt.

Stk. 3. Adgangen til at træffe midlertidig afgørelse efter stk. 1 kan i helt særlige tilfælde ligeledes udøves af ministeren for børn, ligestilling, integration og sociale forhold.

2. I § 29, stk. 2, indsættes efter »stk.1«: »under en sag om samvær«.

3. I § 29 indsættes efter stk. 2 som nyt stykke:

»Stk. 3. En afgørelse efter stk. 1 under en sag om forældremyndighed eller barnets bopæl bliver endelig, når der foreligger en endelig afgørelse om forældremyndighed eller barnets bopæl, der kan fuldbyrdes, eller en aftale om forældremyndigheden eller om barnets bopæl.«

Stk. 3 bliver herefter stk. 4.

4. Efter § 29 indsættes før overskriften før § 30:

»§ 29 a. Har barnet ikke samvær med den forælder, der anmoder om samvær, skal statsforvaltningen hurtigst muligt og inden 3 uger efter modtagelsen af en anmodning om fastsættelse af

samvær træffe en midlertidig afgørelse om kontaktbevarende samvær. § 29, stk. 2 og 3, finder tilsvarende anvendelse.«

§ 31 a. Ved anmodning om en afgørelse som nævnt i § 31, stk. 1, indkalder statsforvaltningen parterne til et møde, medmindre anmodningen alene vedrører en afgørelse om anden kontakt som nævnt i § 22. Statsforvaltningen kan undlade at indkalde parterne til et møde, hvis det er unødvendigt eller uhensigtsmæssigt at afholde et møde.

5. I § 31 a indsættes som *stk. 2*:

»*Stk. 2.* Parterne har pligt til at deltage i mødet, medmindre helt særlige omstændigheder gør sig gældende.«

6. Efter § 32 indsættes før overskriften før § 33:

»**§ 32 a.** Statsforvaltningen tilbyder forældrene børnesagkyndig rådgivning, når fogedretten efter retsplejelovens § 537, stk. 4, har udsat fuldbyrdelse af forældremyndighed, barnets bopæl eller samvær. Rådgivning efter 1. pkt. skal være gennemført inden det tidspunkt fogedretten har udsat sagen til.«

§ 42. Ministeren for børn, ligestilling, integration og sociale forhold kan fastsætte regler

- 1) om behandling af sager om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær m.v.,
- 2) om forældrenes fælles ansvar for transport af barnet i forbindelse med samvær, herunder forældrenes afholdelse af udgifter herved,
- 3) om overvåget samvær,
- 4) om anmeldelse af aftaler om forældremyndighed,
- 5) om børnesagkyndig rådgivning, børnesagkyndige undersøgelser, sagkyndige erklæringer om forældre og konfliktmægling og
- 6) om klagers behandling.

7. I § 42 indsættes efter nr. 2 som nyt nummer:

»3) om erstatningssamvær,«

Nr. 3-6 bliver herefter nr. 4-7.

§ 2

I retsplejeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1139 af 24. september 2013, som ændret senest ved § 3 i lov nr. 739 af 25. juni 2014, foretages følgende ændring:

§ 537. Fogedretten kan tilkalde en repræsentant fra kommunen til at varetage barnets interesser under sagen. Fogedretten kan efter omstændighederne give en kortere udsættelse af tidspunktet for barnets udlevering eller samværrets udøvelse.

Stk. 2. Et barn, som har den fornødne alder og modenhed, skal under en samtale have mulighed for at give udtryk for sine egne synspunkter, medmindre det er til skade for barnet. Afholdes en samtale med barnet, skal der deltage en børnesagkyndig eller en repræsentant fra kommunen. § 450 c, stk. 1, 1. pkt., og stk. 3, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. Tvangsbøder fastsættes som daglige eller ugentlige bøder, der løber, indtil barnet udleveres. Ved fuldbyrdelsen af bestemmelser om udøvelse af samvær kan der dog fastsættes en enkelt bøde, der forfalder, når en bestemmelse om udøvelse af samvær på et nærmere angivet tidspunkt ikke efterkommes.

Stk. 4. Skal der anvendes umiddelbar magt, skal der deltage en børnesagkyndig og en repræsentant fra kommunen til at varetage barnets interesser, medmindre der foreligger ganske særlige omstændigheder.

1. I § 537 indsættes efter stk. 3 som nyt stykke:

»*Stk. 4.* Medmindre der foreligger særlige omstændigheder, udsætter fogedretten inden fuldbyrdelse ved anvendelse af umiddelbar magt kortvarigt sagen med henblik på gennemførelse af børnesagkyndig rådgivning efter § 32 a i forældreansvarsloven.«

Stk. 4 bliver herefter stk. 5.

§ 3

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. oktober 2015.

Stk. 2. § 1, nr. 2 og 3, finder ikke anvendelse på midlertidige afgørelser om samvær, der er truffet før lovens ikrafttræden. For sådanne afgørelser finder den hidtil gældende bestemmelse i § 29, stk. 2, i forældreansvarsloven anvendelse.

Stk. 3. § 1, nr. 4, finder alene anvendelse på anmodninger om samvær, som statsforvaltningen modtager efter lovens ikrafttræden.

Stk. 4. § 1, nr. 5, finder alene anvendelse på anmodninger om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær, som statsforvaltningen modtager efter lovens ikrafttræden.

Stk. 5. Bestemmelser om erstatningssamvær, der fastsættes i medfør af § 42, nr. 3, i forældreansvarsloven, som indsat ved § 1, nr. 7, finder også anvendelse på afgørelser og aftaler om samvær,

der er truffet eller indgået før lovens ikrafttræden. Erstatningssamvær, der er omfattet af 1. pkt., kan tvangsfuldbyrdes efter reglerne i kapitel 48 a i retsplejeloven.

§ 4

Stk. 1. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Stk. 2. § 1 kan ved kongelig anordning helt eller delvist sættes i kraft for Færøerne og Grønland med de ændringer, som de færøske og grønlandske forhold tilsiger.